

Mira Halonen
Niina Partanen

POSITIIVISEN PEDAGOGIIKAN KÄYTTÖ TUKEA TARVITSEVIEN LASTEN KANSSA

Loviisan kaupungin varhaiskasvattajien
kokemuksia

Opinnäytetyö

Sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinto

Sosionomikoulutus

2023

Tutkintonimike	Sosionomi (AMK)
Tekijä/Tekijät	Mira Halonen & Niina Partanen
Työn nimi	Positiivisen pedagogiikan käyttö tukea tarvitsevien lasten kanssa – Loviisan kaupungin varhaiskasvattajien kokemuksia
Toimeksiantaja	Loviisan kaupunki
Vuosi	2023
Sivut	44 sivua
Työn ohjaaja(t)	Tia-Marika Sohlman

TIIVISTELMÄ

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli tutkia Loviisan kaupungin varhaiskasvattajien kokemuksia positiivisen pedagogiikan käytöstä tukea tarvitsevien lasten kanssa työskenneltäessä. Työn tarkoituksena oli selvittää, miten Loviisan kaupungin varhaiskasvattajat käyttävät positiivista pedagogiikkaa työssään tukea tarvitsevien lasten kanssa. Työssä tutkittiin myös, miten varhaiskasvattajien kokemusten mukaan positiivinen pedagogiikka vaikuttaa tukea tarvitsevan lapsen hyvinvointiin, oppimiseen ja kehitykseen sekä minkälaisia hyötyjä varhaiskasvattajat kokevat positiivisesta pedagogiikasta olevan tukea tarvitsevien lasten kanssa työskentelyssä.

Opinnäytetyön tavoitteena oli saada toimeksiantajalle merkittävää ammatillista teoria- ja kokemustietoa positiivisen pedagogiikan käytöstä. Loviisan kaupungin varhaiskasvatus saa tutkimuksen avulla tietoa kaupungin varhaiskasvattajien kokemuksista positiivisen pedagogiikan käytöstä tukea tarvitsevien lasten kanssa. Loviisan kaupunki voi myös tutkimuksen avulla jakaa tietoa positiivisesta pedagogiikasta tukea tarvitsevien lasten kanssa työskenteleville varhaiskasvatuksen työntekijöille.

Opinnäytetyön tutkimusmenetelminä käytettiin kvantitatiivista sekä kvalitatiivista tutkimusmenetelmää. Tutkimuksen kvantitatiivinen osuus toteutettiin anonymisti Webropol-kyselynä kaikille Loviisan kaupungin varhaiskasvattajille. Kvalitatiivinen osuus toteutettiin puolistrukturoituna haastatteluna kolmelle vapaaehtoiselle varhaiskasvattajalle kaupungin eri yksiköistä. Myös kyselyn avoimet vastaukset käsiteltiin laadullisesti.

Tulosten perusteella Loviisan kaupungin varhaiskasvattajille positiivinen pedagogiikka on käsitteenä tuttu ja sitä käytetään työssä tukea tarvitsevien lasten kanssa. Yleisimmin käytettyjä positiivisen pedagogiikan keinoja ovat positiivisen palautteen antaminen, pientenkin onnistumisien huomaaminen, lasten arvostaminen sekä vahvuuksien hyödyntäminen. Positiivinen pedagogiikka työotteena koetaan myös hyödylliseksi erityisesti tukea tarvitsevien lasten kanssa työskentelyssä. Myönteisten oppimiskokemusten kautta lasten itsetunto vahvistuu, millä varhaiskasvattajien mukaan on merkittävä vaikutus tukea tarvitsevien lasten hyvinvoinnille, oppimiselle ja kehitykselle. Positiivisuuden koetaan kohentavan työ- ja oppimisympäristön ilmapiiriä sekä parantavan vuorovaikutussuhteita. Vastaajat kokevat haittatekijöinä positiivisen pedagogiikan käytölle kiireisen arjen sekä resurssipulan.

Asiasanat: positiivinen pedagogiikka, varhaiskasvatus, kolmiportainen tuki

Degree title	Bachelor of Social Services
Author (authors)	Mira Halonen & Niina Partanen
Thesis title	Using positive pedagogy with children in need of support — Early childhood educators' experiences in Loviisa
Commissioned by	City of Loviisa
Time	2023
Pages	44 pages
Supervisor	Tia-Marika Sohlman

ABSTRACT

The purpose of this thesis was to study early childhood educators' experiences in positive pedagogy when working with children who need support. The aim was to research how early childhood educators in Loviisa use positive pedagogy in their work with children who need support. The aim was also to find out early childhood educators' opinions on how positive pedagogy affects the well-being, learning and development of a child in need of support and what kind of benefits they have experienced in positive pedagogy when working with children who need support.

With this thesis early childhood education and care of Loviisa town receives information about the experiences of early childhood educators' use of positive pedagogy with children who need support. The city of Loviisa can also use this study to share information about positive pedagogy to early childhood educators working with children who need support.

The research methods used in the thesis were quantitative and qualitative. The quantitative part of the study was implemented anonymously using a Webropol survey for all early childhood educators in Loviisa. The qualitative part was carried out as a semi-structured interview with three volunteers from various early childhood education units. The open answers to the survey were also processed qualitatively.

According to the results, the concept of positive pedagogy is familiar to early childhood educators in Loviisa and it is used in work with children who need support. The most used methods of positive pedagogy are giving positive feedback, observing even small successes, valuing children, and utilizing strengths. Positive pedagogy as a working method is also regarded useful especially when working with children who need support. Positive learning experiences strengthen children's self-esteem, which, according to early childhood educators, have a significant impact on the well-being, learning and development of children in need of support. Positiveness is perceived to improve the atmosphere of the working and learning environment and to have a positive impact on interaction. The busy everyday life of day-care centers and staff shortages may pose challenges to the use of positive pedagogy.

Keywords: positive pedagogy, early childhood education and care, three-step support

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	5
2	VARHAISKASVATUS JA PEDAGOGIIKKA	7
3	KOLMIPORTAINEN TUKI VARHAISKASVATUKSESSA.....	9
4	POSITIIVINEN PEDAGOGIIKKA.....	10
4.1	Pohja positiivisessa psykologiassa	10
4.2	Positiivinen pedagogiikka	11
4.3	PERMA-teoria.....	13
5	AIEMMIN TUTKITTUA.....	14
6	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	15
6.1	Tutkimuksen tarkoitus ja tutkimuskysymykset	15
6.2	Aineiston keruu ja tutkimusmenetelmät	17
6.3	Aineiston analyysi	18
7	TUTKIMUSTULOKSET	20
7.1	Positiivisen pedagogiikan käyttö	24
7.2	Positiivisen pedagogiikan käytön hyödyt	26
7.3	Vaikutukset tukea tarvitsevien lasten hyvinvointiin, oppimiseen ja kehitykseen ...	27
8	JOHTOPÄÄTÖKSET	29
8.1	Positiivisen pedagogiikan käyttö	29
8.2	Positiivisen pedagogiikan käytön hyödyt	32
8.3	Vaikutukset tukea tarvitsevien lasten hyvinvointiin, oppimiseen ja kehitykseen ...	34
9	POHDINTA	36
9.1	Opinnäytetyön prosessin arviointi	36
9.2	Luotettavuus ja eettisyys	37
9.3	Jatkokehittäminen ja jatkotutkimukset	40
	LÄHTEET	41

1 JOHDANTO

Positiivinen pedagogiikka on positiivisesta psykologiasta noussut kasvatustieteen menetelmä. Positiivisessa pedagogiikassa korostuvat lapsen osallisuus, vahvuudet ja myönteiset tunteet. (Trogen 2020, 26.) Positiivisen pedagogiikan aihealueita sivutaan myös varhaiskasvatuslaissa (13.7.2018/540) ja varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (Opetushallitus 2022). Varhaiskasvatuslaki (13.7.2018/540) muuttui varhaiskasvatuksessa järjestettävän tuen osalta merkittävästi elokuussa 2022. Lakimuutoksen myötä jokaisen lapsen on saatava yksilöllistä tukea varhaiskasvatuksen perusarjessa. Mielestämme positiivinen pedagogiikka lisää kokonaisvaltaisesti hyvinvointia ja positiivisuus vaikuttaa kaikkien kehitykseen ja oppimiseen. Näin ollen positiivinen pedagogiikka on mielestämme yksi tärkeimmistä tukipilareista jo yleisenkin tuen järjestämisessä varhaiskasvatuksessa. Opinnäytetyössämme tarkastelemme positiivista pedagogiikkaa erityisesti tukea tarvitsevien lasten kanssa työskennellessä.

Oma mielenkiintomme positiiviseen pedagogiikkaan ja sen käyttöön johti meidät aiheen valintaan. Toinen meistä on työskennellyt vuosia tukea tarvitsevien lasten kanssa, joten halusimme tutkia positiivisen pedagogiikan käytön kokemuksia tästä näkökulmasta. Ehdotettuaamme aiheita Loviisan kaupungin varhaiskasvatukselle saimme hyvän vastaanoton aiheelle, ja sitä pidettiin tärkeänä. Loviisan kaupungin omassa varhaiskasvatussuunnitelmassakin (2022, 41) mainitaan, että tuen arvioinnin ja toteuttamisen on tapahduttava viipymättä heti kun tuen tarve huomataan. Tuen on oltava inklusiivisuuden periaatteet täyttävää yksilöllistä tukea, ja sellaista, että lapsen osallisuus (Loviisa 2022, 18) ryhmässä toteutuu tuen tarpeesta riippumatta. Tuen järjestämisessä otetaan huomioon lapsen vahvuudet, joita hyödyntämällä tuetaan lapsen oppimisen, kehityksen ja hyvinvointiin liittyviä tuen tarpeita. Loviisan varhaiskasvatussuunnitelma vaalii myönteistä suhtautumista, kannustusta ja tukea lapselle sekä myönteistä työtettä eri aihealueilla. (Loviisa 2022, 41.)

Opinnäytetyömme tarkoituksena on selvittää Loviisan kaupungin varhaiskasvattajien kokemuksia positiivisen pedagogiikan käytöstä tukea tarvitsevien las-

ten kanssa. Toimeksiantajamme on Loviisan kaupunki ja toimeksiantajayhteyshenkilönä toimii Loviisan kaupungin varhaiskasvatuspäällikkö Sofia Hoff. Loviisassa toimii 10 varhaiskasvatuksen yksikköä sekä avoin päiväkot. Varhaiskasvatuksessa työskentelee noin 100 henkilöä.

Opinnäytetyömme tavoitteena on saada merkittävää ammatillista teoria- ja kokemustietoa positiivisen pedagogiikan käytöstä niin itsellemme kuin Loviisan kaupungin varhaiskasvattajille. Loviisan kaupunki voi opinnäytetyön avulla saada tietoa kaupungin varhaiskasvattajien kokemuksista positiivisen pedagogiikan käytöstä tukea tarvitsevien lasten kanssa. Loviisan kaupunki voi opinnäytetyömme avulla myös jakaa tietoa positiivisen pedagogiikan käytöstä tukea tarvitsevien lasten kanssa työskenteleville varhaiskasvatuksen työntekijöille.

Teoriaosassa avaamme aluksi varhaiskasvatuksen ja pedagogiikan käsitteitä. Seuraavaksi käsittelemme inklusiivisuuden periaatetta ja kolmiportaista tukea varhaiskasvatuksessa. Kolmiportaiseen tukeen kuuluvat yleinen, tehostettu ja erityinen tuki. Tukea tarvitsevilla lapsella tarkoitamme työssämme lasta, jonka oman, yksilöllisen kehityksen, oppimisen tai hyvinvoinnin toteutumiseen tarvitaan jonkin asteista tukea. (Opetushallitus 2022, 56.) Teoriaosassa avaamme myös positiivisen pedagogiikan käsitettä, sen pohjaa positiivisessa psykologiassa sekä Martin Seligmanin vuonna 2011 kehittämää PERMA-teoriaa (Leskinen 2019).

Aiempia tutkimuksia aiheesta on Suomessa tehty enemmän koulumaailmasta, mutta jonkin verran myös varhaiskasvatuksesta. Tässä opinnäytetyössä käytämme niistä kolmea: Samuli Rannan (2020) väitöskirjaa Positiivinen pedagogiikka suomalaisessa varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa, Carita Ingbergin (2021) pro gradu -tutkielmaa Positiivinen pedagogiikka lapsen tukena varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa sekä Jarmo Karppisen (2022) pro gradu -tutkielmaa Varhaiskasvatuksen opettajien näkemyksiä positiivisesta pedagogiikasta ja luonteenvahvuuksista. Hyödynnämme myös Anat Shoshanin ja Michelle Slonen (2017) Israelissa tehtyä tutkimusta positiivisen kasvatuksen vaikutuksia 3–6-vuotiaiden lasten hyvinvointiin, mielenterveyteen ja oppimiseen.

Tutkimusmenetelmiksi olemme valinneet sekä kvantitatiivisen eli määrällisen tutkimusmenetelmän että kvalitatiivisen eli laadullisen tutkimusmenetelmän. Määrällisen osuuden toteutamme Webropol-kyselyn avulla, joka lähetetään kaikille Loviisan varhaiskasvattajille. Kyselyn lisäksi teemme kolmelle vapaaehtoiselle Loviisan kaupungin varhaiskasvattajalle puolistrukturoidun haastattelun, jolla pyrimme saamaan enemmän ja yksilöllisempää tietoa positiivisen tuen käytöstä tukea tarvitsevien lasten kanssa.

2 VARHAISKASVATUS JA PEDAGOGIIKKA

Varhaiskasvatus on kunnan tai yksityisen tahon järjestämää palvelua, joka yhdessä huoltajien kanssa tukee lasta kasvussa, kehityksessä ja oppimisessa. Varhaiskasvatuksen työn tavoite on lasten yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon edistäminen sekä syrjäytymisen ehkäiseminen. Myös lapsen osallisuus ja aktiivisuus yhteiskunnallisena toimijana korostuu varhaiskasvatuksen tavoitteissa. Varhaiskasvatus myös mahdollistaa huoltajien työssä käymisen tai opiskelun. (Opetushallitus 2022, 14.)

1960-luvulla kaupungistumisen, teollistumisen ja naisten lisääntyvän työssäkäynnin myötä alettiin tarvitsemaan entistä enemmän lasten päivähoitopaikkoja. Luotiin päivähoitojärjestelmä, joka painottui erityisesti hoidolliseen puoleen. Vuonna 1991 Suomen ratifioima YK:n Lapsen oikeuksien sopimus oli ensimmäinen askel kohti nykyaikaista varhaiskasvatusta. Se muutti käsitystä lapsesta ja lapsen yhteiskunnallisesta asemasta. Päivähoito siirtyi vuonna 2013 sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön alaisuudesta opetus- ja kulttuuriministeriön alaisuuteen. (Eerola-Pennanen ym. 2022, 11—12.) Tämän myötä päivähoito-termin sijaan alettiin käyttää varhaiskasvatus-termiä, ja varhaiskasvatuksesta tuli osa koulutusjärjestelmää. Se alettiin nähdä lapsen oikeutena vanhempien oikeuden sijaan. (Ranta 2021, 12.) Vuonna 2015 vanha päivähoitolaki korvattiin varhaiskasvatustalalla. Uuden lain myötä pienillä lapsilla on oikeus pedagogisesti korkeatasoiseen kasvatukseen ja opetukseen, jossa lapsen etu on avainasemassa. Nykyään varhaiskasvatus nähdään ensimmäisenä askeleena elinikäisen oppimisen polulla. (Eerola-Pennanen ym. 2022, 12—14.)

Varhaiskasvatuksessa painottuu pedagogiikka. Se on ammatillisesti johdettua, suunnitelmallista toimintaa. Toiminta on myös tavoitteellista, jotta lasten hyvinvointi, kehitys ja oppiminen toteutuisivat. Tällainen suunniteltu ja tavoitteellinen toiminta näkyy varhaiskasvatuksen toimintakulttuurissa ja oppimisympäristöissä sekä koko varhaiskasvatuksen kokonaisuudessa. Pedagogiikan toteutumisen kannalta on myös tärkeää, että lapsiryhmän aikuiset tekevät työtä tiiminä, yhteisymmärryksessä lasten oppimisen ja hyvinvoinnin edistämiseksi. (Opetushallitus 2022, 22; Loviisa 2022, 11.)

Lapsen katkeamattoman oppimisen ja kehityksen kannalta on tärkeää, että toimintaa, oppimista ja kehitystä arvioidaan jatkuvasti. Arviointi on apuna myös lapsen mahdollisen tuen tarpeen tunnistamisessa. Lapsen oma osallistuminen arviointiprosessiin on tärkeää myös lapsen oppimisen ja kehityksen kannalta. Osallistuminen luo lapselle oman ajattelun taitoja sekä oman toiminnan arviointitaitoja, jotka yhdessä vahvistavat lapsen minäkuvan rakentumista. Arviointi osallistaa lapset myös varhaiskasvatuksen toiminnan suunnitteluun, ja arvioinnin tuloksena nähdään varhaiskasvatuksen toiminnan kehittämistarpeita. Arviointi on myös vanhempien kanssa tehtävän yhteistyön työkalu. (Heikko ym. 2020, 59—61.) Varhaiskasvatuksessa pedagogiikka kattaa kaiken toiminnan, niin kasvatuksen, opetuksen kuin hoidonkin osalta. Pedagogiikka mahdollistuu lasten ja varhaiskasvattajien yhteisessä toiminnassa ja vuorovaikutuksessa. (Opetushallitus 2022, 23.)

Varhaiskasvatuksen pedagogista toimintaa ohjaavat Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (2022) määrittelemät oppimisen alueet, jotka ovat koko varhaiskasvatuksen toiminnan tavoitteet ja sisältö. Oppimisen alueiden mukaan varhaiskasvattajat suunnittelevat ja toteuttavat pedagogista toimintaa lapsille. Lapset ovat mukana suunnittelussa sekä toteutuksessa. Varhaiskasvatuksen perusteet määrittelevät viisi oppimisen aluetta liittyen kieleen, ilmaisuun, yhteisöllisyyteen, toimimiseen ja tutkimiseen omassa ympäristössä sekä kasvamiseen, liikkumiseen ja kehittymiseen. Oppimisen alueita ei ole tarkoitus toteuttaa erikseen vaan niitä voidaan yhdistellä ja mukauttaa lasten omien mieltymysten ja taitojen mukaan. Lasten kiinnostus eri asioista on toiminnan

keskeisin asia. Eri aiheet syntyvät lasten leikeistä, saduista, retkistä sekä erilaisista spontaaneista tilanteista.

3 KOLMIPORTAINEN TUKI VARHAISKASVATUKSESSA

Jos lapsen kehityksessä, oppimisessa ja hyvinvoinnissa ilmenee tuen tarpeita, on lapsen saatava viipymättä tukea varhaiskasvatuksessa. Tarvittava tuki arvioidaan yksilöllisesti ja määritellään kolmiportaisen tuen mallin mukaan ottaen huomioon inklusiiviset periaatteet. Kolmiportaisen tuen mallissa tuki määritellään joko yleiseksi, tehostetuksi tai erityiseksi tueksi. (Opetushallitus 2022, 56.)

Inklusiivisuuden periaate toteutuu varhaiskasvatuksen lapsiryhmässä silloin kun lasten yhdenmukaisuus, tasa-arvo sekä sosiaalisen syrjäytymisen ehkäisy toteutuvat lasten saadessa tarpeelliset tukimuodot ja he pystyvät niiden avulla olemaan osallisina ja aktiivisina toimijoina osana omaa lapsiryhmää. Inklusiivisuus on jatkuvaa prosessointia lasten osallisuuden ja yhteenkuuluvuuden toteutumisen puolesta. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2021.) Aikuisen onkin tärkeää viestittää lapselle, että hän on hyvä juuri sellaisena kuin on, omana itsenään. Lapsen ei tarvitse muuttua päästäkseen osalliseksi ryhmään, vaan toimintaympäristö on rakennettava kaikille sopivaksi ja siinä on otettava huomioon jokaisen lapsen yksilöllisyys. (Ahonen 2023, 38—39.)

Yleinen tuki ei vaadi erillisiä hallinnollisia päätöksiä, vaan tukea voidaan antaa lapselle heti tuen tarpeen ilmetessä lapsen yksilöllisessä kehityksessä, oppimisessa tai hyvinvoinnissa. Tuki toteutetaan lapsen omassa varhaiskasvatusryhmässä, yhteistyönä ryhmän opettajan ja muun henkilöstön kanssa. Se on yleensä lyhytkestoisempaa, eikä niin korostettua kuin tehostettu tai erityinen tuki. Yleisessä tuessa käytetään esimerkiksi erilaisia apuvälineitä, materiaaleja, opetusohjelmia sekä varhaiskasvatuksen erityisopettajan antamaa tukea ja konsultaatioapua. (Opetushallitus 2022, 60.)

Tehostettua tukea on saatavilla lapselle silloin, kun yleinen tuki ei ole riittävää. Tehostettu tuki on yksilöllisempää ja tiiviimpää kuin yleinen tuki. Tuen antaminen on aloitettava heti, kun ilmenee tuen tarvetta. Tuki on suunnitelmallista,

säännöllistä sekä voimakkuudeltaan yksilöllistä, ja siinä voidaan käyttää erilaisia tuen muotoja samanaikaisesti. Tehostettu tuki on lapselle myös ennaltaehkäisevää oikeaan aikaan saatuna. Tehostetulle tuelle tarvitaan kuitenkin hallintopäätös. (Opetushallitus 2022, 61.)

Kun muut kolmiportaisen tuen muodot eivät ole riittäviä on lapselle annettava erityistä tukea, joka on voimakkain kolmiportaisen tuen tasoista. Erityistä tukea voi saada suoraan, ilman, että on kokeiltu muita tuen muotoja. Erityistä tukea saavilla lapsilla on heikompi toimintakyky, johtuen yleensä vammoista, sairauksista tai kehityksen viivästymisestä. Tuki on keskeytymätöntä, ja se sisältää erilaisia tuen muotoja sekä tukipalveluja. Tukea tulee antaa välittömästi tuen tarpeen ilmetessä. Erityiseen tukeen tarvitaan hallintopäätös. (Opetushallitus 2022, 61.)

Yleinen, tehostettu ja erityinen tuki voivat sisältää pedagogisia, rakenteellisia ja hoidollisia tuen muotoja riippuen siitä, mitkä ovat lapsen tuen tarpeet. Tuen eri muotoja käytetään tukemaan lasta varhaiskasvatuksen arjessa ja toiminnassa. Tuki ja siihen liittyvä pedagoginen toiminta on suunniteltu niin, ettei lapsen osallisuus, oppiminen ja toimiminen ryhmän jäsenenä kärsi. (Opetushallitus 2022, 61.)

4 POSITIIVINEN PEDAGOGIIKKA

4.1 Pohja positiivisessa psykologiassa

Positiivisen pedagogiikan teoria pohjautuu positiivisen psykologian tieteseen. Positiivisessa psykologiassa korostuvat myönteisyys ja voimavaraperustaisuus. Perinteinen psykologia tutkii usein vain mielen negatiivisia puolia ja pyrkii korjaamaan niitä. Positiivisen psykologian näkökulmasta tärkeää on tutkia niitä asioita, jotka tukevat hyvinvointia ja onnellisuutta, sekä pyrkiä tilaan, jossa hyvinvointi ja onnellisuus ovat mahdollisimman korkealla. (Leskisenoja 2019, 17—18; Baker ym. 2017, 3.) Positiivisen psykologian tavoitteena on löytää jokaisen vahvuudet, jotka parantavat omaa ja koko yhteisön hyvinvointia. Näin voidaan myös muodostaa henkinen pohja, joka selviytyy myös mahdollisista haasteista. (Uusitalo-Malmivaara 2014, 19.) Positiivisen psykologian tut-

kimuksen tavoitteena on myös se, että mielenterveyden häiriöiden ja ongelmien parantamiseen ei tarvitsisi jatkossa käyttää yhtä suuria resursseja. Positiivisen psykologian avulla voidaan löytää keinoja ennaltaehkäisevään mielen terveystyöhön sekä hyvinvoinnin kasvattamiseen. (Avola & Pentikäinen 2020, 26.)

Positiivisen psykologian avulla voimme ymmärtää psyykkiseen hyvinvointiin liittyviä tekijöitä samaan tapaan kuin voimme ymmärtää fyysiseen hyvinvointiin liittyviä tekijöitä terveystieteen avulla. Meille on esimerkiksi selvää, että ravitseva ruokavalio ja riittävä liikunta parantavat fyysistä hyvinvointia. Samaan tapaan positiivisen psykologian avulla voimme ymmärtää, että läheiset ihmissuhteet ja hyvän tekeminen parantavat psyykkistä hyvinvointia. (Avola & Pentikäinen 2020, 24.)

4.2 Positiivinen pedagogiikka

Positiivinen pedagogiikka on pedagoginen suuntaus, joka on syntynyt positiivisen psykologian pohjalta. Keskiössä on lasten hyvinvointi. Se opastaa lapsia hyvinvointiin, parempaan oppimiseen, hedelmällisiin sosiaalisiin suhteisiin ja itsensä johtamiseen. Positiivisella pedagogiikalla tavoitellaan hyvinvoinnin lisäksi siis myös hyviä oppimistuloksia. Hyvinvointi ja koulumenestys liittyvät vahvasti toisiinsa. Hyvinvointi luo pohjan koulumenestykselle, oppimiselle, inhimilliselle älylle ja sosiaalisille suhteille. (Avola & Pentikäinen 2020, 30—31.) Positiivisessa pedagogiikassa lapsi nähdään aktiivisena toimijana. Lapsen osallisuus, vahvuudet ja myönteiset tunteet muodostavat sen ytimen. (Trogen 2020, 26.)

Positiivisen pedagogiikan perusta on luonteenvahvuuksien tunnistamisessa ja hyödyntämisessä, mutta se on paljon muutakin. Se on myös hyvin merkittävä keino edistää ja tukea lapsen hyvinvointia ja oppimista. (Leskisenoja 2019, 41; Kumpulainen ym. 2014, 225.) Positiivinen pedagogiikka tutkii sitä, mikä saa lapset voimaan ja oppimaan hyvin. Haasteiden ja vaikeuksien tarkastelun sijaan se keskittyy lapsella itsellään oleviin voimavaroihin ja myönteisiin kokemuksiin sekä niiden hyödyntämiseen ja vahvistamiseen. Se ohjaa näkemään

heikkouksien, virheiden ja ongelmien sijaan hyvää, vahvuuksia ja onnistumisia. Toisin sanoen se ruokkii lapsissa hyvää. (Avola & Pentikäinen 2020, 30—32.)

Positiivisen pedagogiikan toteuttaminen edellyttää kasvattajalta jatkuvaa tietoa läsnäoloa hyvän huomaamiseksi (Avola & Pentikäinen 2020, 32). Negatiivisilla asioilla on todettu olevan hyviä asioita vahvempi vaikutus mielesämme, joten hyvää täytyy vahvistaa tietoisesti. Myönteiset hetket ja tunteet ovat usein hyvin nopeasti ohimeneviä, jonka vuoksi niiden tunnistaminen ja niihin tarttuminen on tärkeää. Tätä tulee harjoitella myös lasten kanssa. (Leskisenoja 2019, 18—19.) Positiivisen pedagogiikan hyvään keskittyvä asenne vaatii tietoista harjoittelua, jotta siitä tulee helppoa ja jopa automaattista. Positiivisen pedagogiikan toteuttaminen vaatii kasvattajalta myös omasta hyvinvoinnista huolehtimista. Hyvinvointitaitoja voidaan opettaa parhaiten esimerkin avulla. (Avola & Pentikäinen 2020, 33—34.)

Vaikka myönteisiin tunteisiin tulee erityisesti panostaa, on myös toisenlaiset tunteet tärkeitä. Myös negatiiviset tunteet ovat osa elämäämme, ja myös niillä on oma tehtävänsä. Tärkeää on tasapaino negatiivisten ja positiivisten tunteiden välillä. (Leskisenoja 2019, 19—23.) Positiivinen pedagogiikka lähestyy lapsen elämässä olevia haasteita ja vastoinikäymisiä positiivisesta näkökulmasta (Kumpulainen ym. 2014, 228). Se opettaa myös lapsille tietoja ja taitoja selviytyä elämän kriiseistä (Avola & Pentikäinen 2020, 29).

Panostamalla jo varhain lapsen hyvinvointiin, voidaan ennaltaehkäistä helpommin ongelmia ja myös puuttua jo ilmenneisiin ongelmiin. Hyvinvointitaitoja tulee opettaa lapsille. Näiden taitojen avulla lapset pystyvät itse vaikuttamaan omaan onnellisuuteensa. (Leskisenoja 2019, 42—43.) Lapsen oppiminen ja hyvinvointi pohjautuvat lapsen ja toimintaympäristön väliseen vuorovaikutukseen (Kumpulainen ym. 2014, 228). Positiivisen pedagogiikan avulla voidaan parantaa myös vuorovaikutussuhteita. Positiivinen pedagogiikka parantaa niin lapsen ja aikuisen välistä, kuin lasten ja kasvattajien keskinäistäkin suhdetta. Myös yhteistyö kotien kanssa usein helpottuu. (Leskisenoja 2019, 48—56.)

4.3 PERMA-teoria

Leskisenojan (2019) mukaan yksi merkittävimmistä positiivisen pedagogiikan taustalla vaikuttavista teorioista on Martin Seligmanin vuonna 2011 kehittämä PERMA-teoria. PERMA on hyvinvointiteoria, jonka nimi muodostuu viidestä hyvinvoinnin erillisestä osa-alueesta: myönteisistä tunteista (Positive emotions), sitoutumisesta (Engagement), ihmissuhteista (Relationships), merkityksellisyydestä (Meaning) ja saavuttamisesta (Accomplishment). Hyvinvoinnin vahvistamiseksi on kannattavampaa tukea useampaa hyvinvoinnin elementtiä yhtäaikaaisesti, kuin keskittyä vain yhteen kerrallaan. Positiivisen pedagogiikan avulla voidaan tukea samanaikaisesti useaa hyvinvoinnin osa-aluetta ja parantaa näin lapsen hyvinvointia laajasti. (Leskisenoja 2019, 63—66.) Toisaalta jokaisen yksittäisenkin elementin vahvistaminen lisää hyvinvointia, ja ne myös ruokkivat toinen toisiaan vahvistumaan. Alkuperäiseen PERMA-teoriaan on sittemmin lisätty myös terveys (Health). Sillä tarkoitetaan fyysiseen hyvinvointiin liittyviä tekijöitä, kuten ravinto, liikunta ja uni. (Avola & Pentikäinen 2020, 96.)

Myönteiset tunteet luovat pohjan hyvinvoinnille. Niillä on myös havaittu olevan positiivisia vaikutuksia lasten toimintaan, vuorovaikutussuhteisiin, terveyteen ja motivaatioon. Myönteisiä tunteita ovat muun muassa ilo, mielihyvä, hauskuus, onnellisuus, kiinnostus, tyytyväisyys, kiitollisuus ja turvallisuuden tunne. Sitoutuminen tarkoittaa syvää kiinnostusta ja imua toimintaan. Se auttaa keskittymään ja nauttimaan toiminnasta. Sitoutuminen edistää hyvinvointia, oppimista ja tavoitteisiin pääsemistä. Välittävät ja turvalliset ihmissuhteet ovat merkittävässä roolissa lapsen kasvussa ja kehityksessä. Yksi hyvinvoinnin tärkeimpiä tekijöitä on se, että lapsi tuntee olevansa rakastettu, arvostettu ja luottaa siihen, että hänestä huolehditaan. Merkityksellisyys käsittää tunteen siitä, että oma elämä ja toiminta on arvokasta. Merkityksellisyyden tunteeseen vaikuttaa positiivisesti omien luonteenvahvuuksien tunnistaminen ja hyödyntäminen sekä osallisuuden kokemukset. Saavuttaminen liittyy lapsen oppimiseen ja onnistumisiin. Siihen vaikuttavat kannustaminen ja sisäisen motivaation sekä sinnikkyyden vahvistaminen. (Leskisenoja 2019, 65—66.)

Leskisenojan (2019) mukaan PERMA-teoriaa hyödyntämällä positiivisen pedagogiikan sisällöt saadaan sisällytettyä varhaiskasvatuksen toimintakulttuuriin. PERMA-teorian sisällöissä on merkittäviä yhtäläisyyksiä Varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin. (Leskisenoja 2019, 64.)

5 AIEMMIN TUTKITTUA

Positiivista pedagogiikka on tutkittu paljon koulumaailman puolella, mutta jonkin verran myös varhaiskasvatuksessa. Samuli Ranta (2020) tutki väitöskirjassaan, miten positiivista pedagogiikkaa käytetään suomalaisessa varhaiskasvatuksessa. Ranta tutki myös, miten varhaiskasvatuksen opettajat tukevat lasten oppimismotivaatiota, myönteistä minäkäsitystä, myönteistä ilmapiiriä sekä sosiaalisia suhteita. (Ranta 2020, 29.) Tutkimuksen tulokset osoittavat, että positiivista pedagogiikkaa toteutetaan varhaiskasvatuksessa hyvin vaihtelevasti. Positiivisen pedagogiikan toteuttamiseen vaikuttavat monenlaiset tekijät, mutta erityisesti työntekijän iällä, työkokemuksella ja koulutuksella sekä ryhmän rakenteella oli merkitystä. Alle kolmivuotiaiden ryhmissä positiivista pedagogiikka toteutettiin vähemmän. (Ranta 2020, 132—151.)

Carita Ingbergin (2021, 36) pro gradu -tutkielmassa tutkittiin varhaiskasvatuksen opettajien ja erityisopettajien näkemyksiä positiivisen pedagogiikan käytöstä varhaiskasvatuksessa sekä sen merkitystä tukea tarvitsevien lasten oppimiselle ja hyvinvoinnille. Kyselyyn osallistuneet opettajat näkivät positiivisen pedagogiikan vahvistavan tukea tarvitsevan lapsen hyvinvointia kokonaisvaltaisesti. Positiivisen pedagogiikan käyttöön liittyen vastauksista nousi esiin erityisesti positiivisen oppimiskokemusten luominen sekä opettajan suhde lapseen. Opettajan ja lapsen välinen lämmin ja arvostava suhde luo pohjan positiiviselle pedagogiikalle. Vastaajista kolmannes korosti positiivisen pedagogiikan olevan merkittävä apu tukea tarvitsevien lasten oppimiselle ja hyvinvoinnille. (Ingberg 2021, 71—74.)

Jarmo Karppinen (2022) tutki pro gradu -tutkielmassaan varhaiskasvatuksen opettajien ymmärrystä positiivisesta pedagogiikasta luonteenvahvuuksien näkökulmasta. Lisäksi Karppinen tutki, miten opettajat hyödyntävät positiivista

pedagogiikkaa työssään ja miten hyödyntäminen näkyy varhaiskasvatuksessa. (Karppinen 2022, 18.) Tutkimukseen osallistuneet opettajat kokivat, että luonteenvahvuuksien hyödyntäminen lisäsi lapsen motivaatiota oppimiseen sekä nopeutti oppimista. Se lisäsi myös onnistumisen kokemuksia ja paransi näin lasten itsetuntoa. Se myös helpotti vaikeiden asioiden kohtaamista. (Karppinen 2022, 27.)

Anat Shoshani ja Michelle Slone tutkivat vuonna 2017 Israelissa positiivisen kasvatuksen vaikutuksia 3—6-vuotiaiden lasten hyvinvointiin, mielenterveyteen ja oppimiseen. Tutkimuksessa käytettiin positiiviseen psykologiaan perustuvaa interventiota 160 lapsen joukolle, ja heitä verrattiin väestöllisesti samanlaiseen kontrolliryhmään. Interventioiden jälkeen lasten hyvinvointia, mielenterveyttä ja oppimiskäyttäytymistä mitattiin testeillä sekä vanhempien ja opettajien kyselyillä. Tulokset osoittivat, että interventioon osallistuneiden lasten subjektiivinen hyvinvointi ja positiivinen oppimiskäyttäytyminen lisääntyivät, eikä kontrolliryhmässä tapahtunut merkittävää muutosta. Shoshani ja Slone korostavat, että tutkimustulosten valossa positiivisen psykologian sisältöjen tulisi ehdottomasti olla osa lasten päivittäistä toimintaa. (Shoshani & Slone 2017.)

6 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

6.1 Tutkimuksen tarkoitus ja tutkimuskysymykset

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää positiivisen pedagogiikan käyttöä Loviisan varhaiskasvatuksessa. Tarkoituksenamme oli tutkia, miten laajasti positiivista pedagogiikkaa käytetään Loviisan varhaiskasvatuksessa etenkin tukea tarvitsevien lasten kanssa. Tutkimme myös, millä lailla positiivista pedagogiikkaa käytetään, ja onko sen käyttö luontevaa ja suunnitelmallista. Lisäksi tutkimme, kokevatko varhaiskasvattajat positiivisen pedagogiikan käytöllä olevan vaikutusta tukea tarvitsevien lasten hyvinvointiin, oppimiseen ja kehitykseen. Tutkimme myös, kokevatko varhaiskasvattajat positiivisen pedagogiikan hyödylliseksi tukea tarvitsevien lasten kanssa työskennellessä ja minkälaisia hyötyjä he ovat mahdollisesti havainneet.

Ehdotettuamme aihetta tilaajallemme, Loviisan kaupungin varhaiskasvatukselle, saimme hyvän vastaanoton ja monelta esimiestaholta kiitosta aiheen tarpeellisuudesta. Aihetta pidettiin hyvänä ja tärkeänä. Loviisan kaupungin varhaiskasvatuspäällikkö myönsi meille tutkimusluvan 3.11.2022.

Tavoitteena oli myös saada merkittävää teoretietoa positiivisen pedagogiikan käytöstä tukea tarvitsevien lasten kanssa työskenteleville. Toimeksiantajamme, Loviisan kaupunki, saa tutkimuksemme avulla arvokasta tietoa Loviisan varhaiskasvatuksessa työskentelevien suhteesta positiiviseen pedagogiikkaan, sen käyttöön ja kokemuksiin työssään erityisesti tukea tarvitsevien lasten kanssa.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (Opetushallitus 2022) määrittelemä lapsen hyvinvoinnin, oppimisen ja kehityksen tukeminen on varhaiskasvatuksen päätehtävä. Tukeen liittyen tuli elokuussa 2022 lakimuutoksia. Varhaiskasvatuslaissa (13.7.2018/540) lakimuutos määrittelee jokaiselle lapselle oikeuden yksilölliseen tukeen kolmiportaisen tuen mallin mukaisesti. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (Opetushallitus 2022) sekä varhaiskasvatuslaissa (13.7.2018/540) sivutaan myös positiivisen pedagogiikan aihealueita.

Tutkimuskysymyksemme ovat:

Miten varhaiskasvattajat käyttävät positiivista pedagogiikkaa työssään tukea tarvitsevien lasten kanssa?

Miten positiivinen pedagogiikka vaikuttaa tukea tarvitsevan lapsen hyvinvointiin, oppimiseen ja kehitykseen varhaiskasvattajien kokemusten mukaan?

Minkälaisia hyötyjä varhaiskasvattajat kokevat positiivisesta pedagogiikasta olevan tukea tarvitsevien lasten kanssa työskennellessä?

6.2 Aineiston keruu ja tutkimusmenetelmät

Opinnäytetyössä hyödynnettiin sekä määrällistä että laadullista tutkimusotetta. Laadullinen tutkimusote oli kuitenkin pääasiallinen tutkimusotteemme, ja määrällisellä otteella halusimme havainnollistaa positiivisen pedagogiikan käytön yleisyyttä. Opinnäytetyössä voidaan yhdistää laadullinen ja määrällinen tutkimus. Määrällinen ote tuo tutkimukseen laajuutta ja laadullinen syvyyttä. (Kananen 2014, 142.) Tutkimusotteiden yhdistämisen avulla saadaan syvempää ymmärrystä tutkittavaan ilmiöön. Tutkimusotteet voivat näin täydentää toisiaan. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 57—59.) Määrällisellä tutkimuksella voidaan myös havainnollistaa jotakin laadullisen tutkimuksen osaa (Metsämuuronen 2018, 253).

Määrällistä tutkimusotetta varten toteutettiin Webropol-kysely, joka lähetettiin noin sadalle Loviisan kaupungin varhaiskasvattajalle. Kyselyn avulla halusimme selvittää, miten moni Loviisan varhaiskasvattajista käyttää positiivista pedagogiikkaa sekä sitä, miten moni varhaiskasvattajista kokee positiivisen pedagogiikan hyödylliseksi ja vaikuttavaksi tukea tarvitsevien lasten kanssa työskennellessä. Määrällisellä tutkimusmenetelmällä saavutetaan numeraalista tietoa. Määrällinen tutkimusmenetelmä soveltuu tutkimuksiin, joissa tavoitteena on kuvailla numeraalisesti jotakin asiaa yleisesti tai esimerkiksi ihmisten toimintaa. (Vilkkä 2021b, 55.) Määrällisen tutkimusmenetelmän yleisin aineiston keruutapa on kyselylomake. Kysely sopii aineiston keräämiseen suurelta määrältä ihmisiä, ja siinä vastaaja jää aina tuntemattomaksi. Internet-kysely on erityisen toimiva esimerkiksi silloin, kun kysely tehdään kaikille yrityksen tai organisaation jäsenille, ja voidaan olla varmoja, että kaikilla on yhtäläiset tekniset mahdollisuudet vastata kyselyyn. (Vilkkä 2021b, 76.) Webropol-kysely sisälsi myös avoimia kysymyksiä, joiden vastaukset käsiteltiin laadullisesti.

Kyselyn lähettämisessä meitä auttoi Loviisan kaupungin varhaiskasvatussuunnittelija, joka pystyi lähettämään sähköpostilla kyselyn kaikille kaupungin varhaiskasvattajille, mukaan lukien varhaiskasvatuksen opettajat ja erityisopettajat, sosionomit, lastenhoitajat sekä kiertävät- ja resurssilastenhoitajat. Kyselylinkin alkuun olimme liittäneet saatekirjeen, jossa kerroimme, keitä olemme,

opinnäytetyömme aiheen, kyselyn tarkoituksen ja mihin kyselyn tuloksia käytetään. Kerroimme myös vastaamiseen kuluvan ajan sekä sen, että vastaaminen on täysin anonymia. Loppuun laitoimme yhteystietomme mahdollisia lisäkysymyksiä varten. Kysely toteutettiin marraskuussa 2022 kahden viikon mittaisena ja kymmenen päivän jälkeen lähetettiin vielä muistutusviesti kyselystä kaikille, koska vastauksia oli tullut siinä vaiheessa melko vähän.

Webropol-kyselyn lisäksi toteutimme puolistrukturoidun haastattelun kolmelle positiivista pedagogiikkaa työssään käyttävälle loviisalaiselle varhaiskasvattajalle kolmesta eri varhaiskasvatusyksiköstä. Haastattelut valikoituivat sattumanvaraisesti vapaaehtoisten joukosta. Haastattelut toteutettiin jokainen erikseen. Haastattelut tehtiin rauhallisessa tilassa ja nauhoitettiin puhelimella.

Laadullisella tutkimusmenetelmällä pyrimme saamaan tietoa Loviisan varhaiskasvattajilta positiivisen pedagogiikan käytön tavoista sekä koetuista hyödyistä ja vaikutuksista tukea tarvitsevien lasten kanssa työskennellessä. Laadulliselle tutkimukselle onkin ominaista se, että haastatellaan niitä henkilöitä, jotka tietävät tutkittavasta ilmiöstä ja heillä on yhteys tutkittavaan ilmiöön, tässä tapauksessa, työssään (Juuti & Puusa 2020b, 11). Laadullisen tutkimuksen avulla ei ole tarkoitus saada tarkkaa tietoa määrällisyydestä, vaan tarkoitus on saada erilaisia näkökantoja ilmiöstä, mistä käsin sitä pystytään analysoida (Juuti & Puusa 2020b, 14). Se perustuu ilmiötä tuntevien, haastateltavien henkilöiden kokemuksiin ja tulkintoihin ja niiden analysointiin (Juuti & Puusa 2020a, 59).

6.3 Aineiston analyysi

Määrällinen tutkimusaineisto analysoitiin käyttäen suoria jakaumia. Suoran jakauman avulla voidaan esittää ja tiivistää kyselyillä kerätty tieto kysymyksittäin. Suoran jakauman avulla voidaan nähdä jokaisen kysymyksen eri vastausvaihtoehtojen saamat suhteelliset osuudet, eli prosenttiosuudet. (Kananen 2015, 288—289.) Määrällisen aineiston analysointi tehtiin Webropolin raportointityökalulla käyttäen prosenttilukuja ja piirakkakuvioita. Koimme piirakkakuviot selkeimmäksi ja havainnollisimmaksi tavaksi esittää tulokset. Viimeinen kysymys, jossa oli käytetty Likert-asteikkoa, esitettiin kuitenkin pylväskuviona.

Laadullisen tutkimusaineiston analyysissä käytettiin sisällönanalyysiä. Sisällönanalyysi on laadullisen tutkimuksen perusanalyysimenetelmä. Sitä voidaan pitää myös teoriapohjana muille erilaisille analyysimenetelmille. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 78.) Sisällönanalyysi voidaan toteuttaa aineistolähtöisesti, teoriaohjaavasti tai teorialähtöisesti. Aineistolähtöinen sisällönanalyysi perustuu siihen, että tutkija valitsee analyysiyksiköt aineistosta. Aikaisemmat tiedot tai tutkimukset aiheesta eivät vaikuta analyysiin. Teorialähtöinen analyysi perustuu johonkin tiettyyn teoriaan, joka ohjaa analyysin tekoa. Tutkimuksessa käytettävät käsitteet poimitaan olemassa olevasta teoriasta. Teorialähtöistä analyysiä käytetään usein, kun halutaan testata aikaisempaa tietoa esimerkiksi uudessa ympäristössä. Aineistolähtöisen ja teorialähtöisen väliin asettuu teoriaohjaava analyysi. Siinä analyysiyksiköt nostetaan aineistosta, mutta teoria ohjaa ja auttaa analyysissä. Analyysi ei siis perustu teoriaan, mutta analyysistä on nähtävissä teorian vaikutus. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 80—81.) Opinnäytetyössä käytimme teoriaohjaavaa analyysiä.

Laadullisen aineiston analyysi alkoi äänitettyjen haastatteluiden litteroinnilla. Litterointi tarkoittaa erilaisten tallenteiden, kuten äänitteiden purkamista kirjalliseen muotoon, jolloin niitä voidaan käsitellä manuaalisesti (Kananen 2014, 101). Litteroinnin jälkeen haastattelut sekä Webropol-kyselyn avoimet vastaukset koodattiin. Koodaus tarkoittaa tekstin oleellisten asioiden tiivistämistä ja yksinkertaistamista ymmärrettävään muotoon (Kananen 2014, 104). Koodaamisessa aineistosta etsitään ne tekstin osat, jotka liittyvät tutkittavaan asiaan. Nämä tekstinosiot nimetään asiaa kuvaavilla sanoilla. (Kananen 2014, 100.) Vaikka koodaamisen voi jokainen tutkija tehdä omalla tavallaan, on siinä hyvä tarkastella muutamia asioita. Ensiksikin koodattu teksti on muistiin kirjoitettua litteroitua tekstiä, joka luokitellaan, teemoitetaan tai tyypitellään sen mukaan mitä tai miten tutkija haluaa aineistoa käsitellä. Ne auttavat tutkijaa käsittelemään laajemmin aihetta ja toimivat näin aiheina tekstin kirjoittamisessa. (Tuomi & Sarajärvi 2012, 92—93.)

Me suoritimme koodauksen teemoittelemalla litteroitua haastattelutekstiä ja etsimällä samankaltaisuuksia sekä myös nostettiin yksittäisiä aiheita tekstistä esiin. Aiheryhmät olivat jo valmiina kysymyksien mukaan. Näistä oli varsin

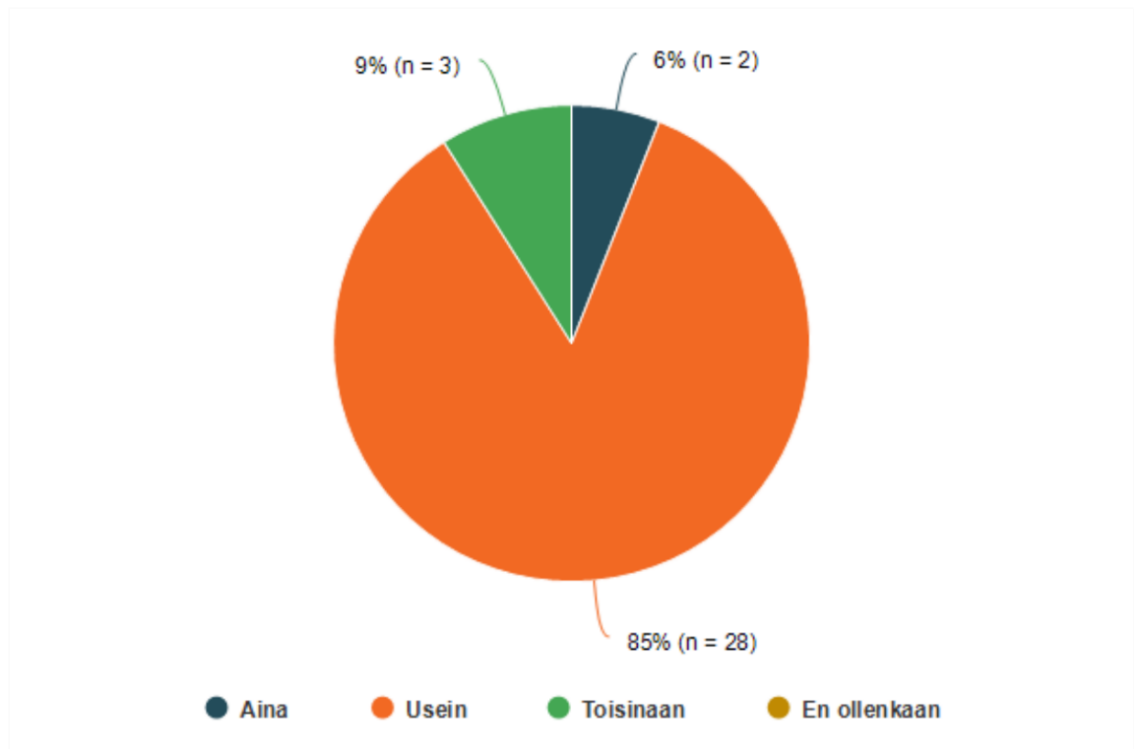
helppo etsiä samankaltaisia näkemyksiä vastauksista sekä ottaa erilleen yksittäisiä kiinnostavia aiheita. Erottelimme tekstistä erivärein samanlaiset näkemykset ja ryhmittelimme erivärein erotellut aiheet.

Teemoittelun lisäksi kokeilimme myös luokittelua (Tuomi & Sarajärvi 2012, 113—118), jossa aiheryhmien eri näkemyksiä luokiteltiin ala- ja yläluokkiin. Näitä luokkia yhdistämällä sekä poissulkemalla toisensa kumoavat luokat saatiin näitä luokkia yhdistäviä käsityksiä. Koimme kuitenkin, että teemoittelu on parempi analyysivaihtoehto tässä tutkimuksessa, koska halusimme nostaa enemmän haastattelujen aiheita esiin kuin aiheiden varsinaisia määriä.

7 TUTKIMUSTULOKSET

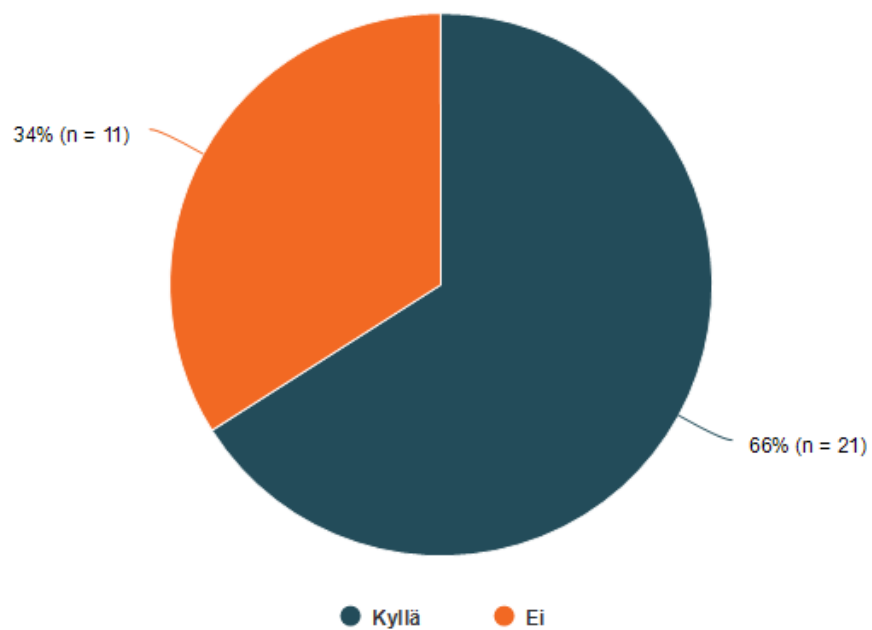
Webropol-kyselyyn vastasi 37 henkilöä, joten vastausprosentti oli 35 %. Kyselyssä oli seitsemän suljettua ja kolme avointa kysymystä. Tarkastelemme tässä ensin suljettuja kysymyksien tuloksia. Kyselyn ensimmäisessä kohdassa kysyttiin, onko positiivinen pedagogiikka vastaajalle tuttu käsite. Kyselyssä myös ohjeistimme, että jos positiivinen pedagogiikka ei ole tuttu käsite, voi kyselyyn vastaamisen lopettaa ensimmäiseen kysymykseen. Vain ensimmäinen kysymys oli siis pakollinen. Vastaajista 92 % (n = 34) vastasi positiivisen pedagogiikan olevan heille tuttu käsite ja 8 % (n = 3) vastasi ei.

Seuraavassa kysymyksessä halusimme selvittää, miten moni kyselyyn vastaajista käyttää positiivista pedagogiikkaa työssään ja miten usein. Kysymykseen vastasi 33 henkilöä, joista kaikki vastasivat käyttävänsä positiivista pedagogiikkaa työssään. Suurin osa (85 %, n = 28) vastasi käyttävänsä sitä usein. 9 % (n = 3) vastasi käyttävänsä sitä toisinaan ja 6 % (n = 2) vastasi käyttävänsä sitä työssään aina. (Kuva 1.)

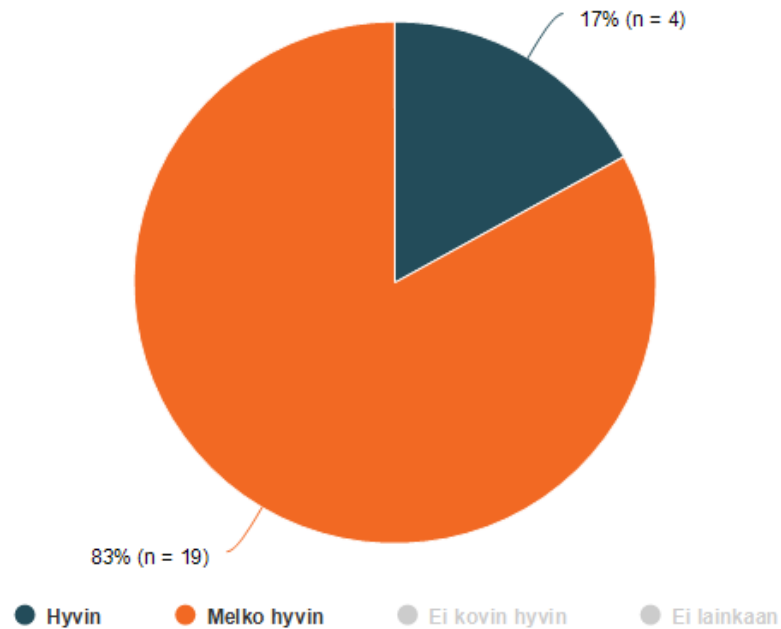
Kuva 1. Positiivisen pedagogiikan käyttö

Kysymykseen siitä, oliko vastaajan tiimissä sovittu yhteisesti positiivisen pedagogiikan käytöstä, vastasi 32 henkilöä. Heistä 66 % (n = 21) vastasi kyllä ja 34 % (n = 11) ei. (Kuva 2.)

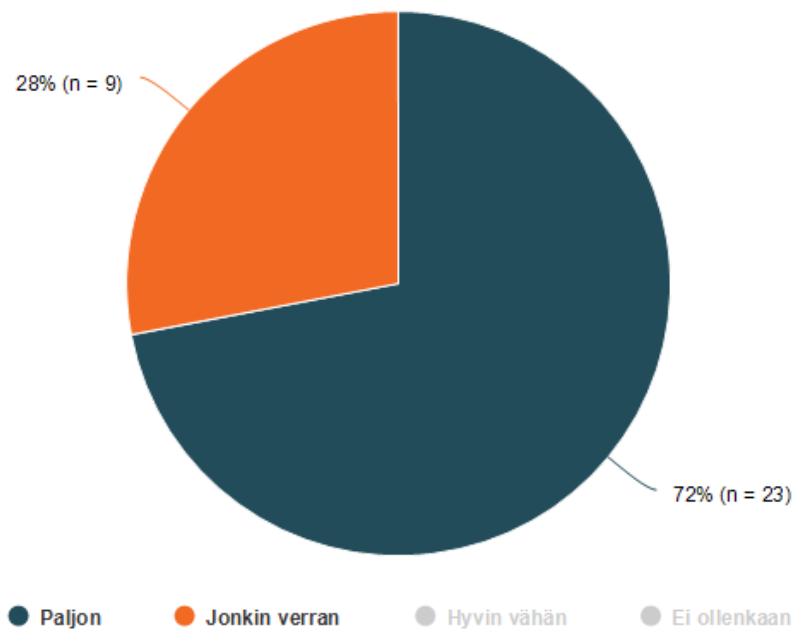
Kuva 2. Tiimin yhteinen sopimus positiivisen pedagogiikan käytöstä

Seuraavassa kysymyksessä kysyttiin, toteutuuko yhteinen sopimus positiivisen pedagogiikan käytöstä. Kysymykseen vastasi 23 henkilöä. Kaikki vastaajista kokivat sopimuksen toteutuvan melko hyvin (83 %, n = 19) tai hyvin (17 %, n = 4). (Kuva 3.)

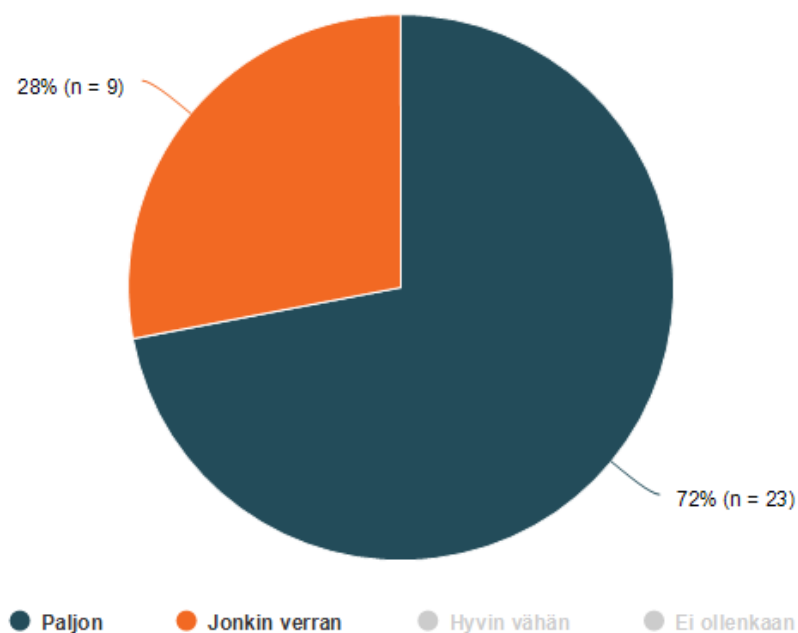
Kuva 3. Yhteisesti sovitun positiivisen pedagogiikan käytön toteutuminen

Kysymykseen siitä, kokivatko vastaajat positiivisesta pedagogiikasta olevan hyötyä tukea tarvitsevien lasten kanssa työskennellessä vastasi 32 henkilöä. Vastaajista suurin osa (72 %, n = 23) koki hyötyä olevan paljon. Loput vastaajista (28 %, n = 9) kokivat hyötyä olevan jonkin verran. (Kuva 4.)

Kuva 4. Positiivisen pedagogiikan hyödyllisyys tukea tarvitsevien lasten kanssa työskennellessä

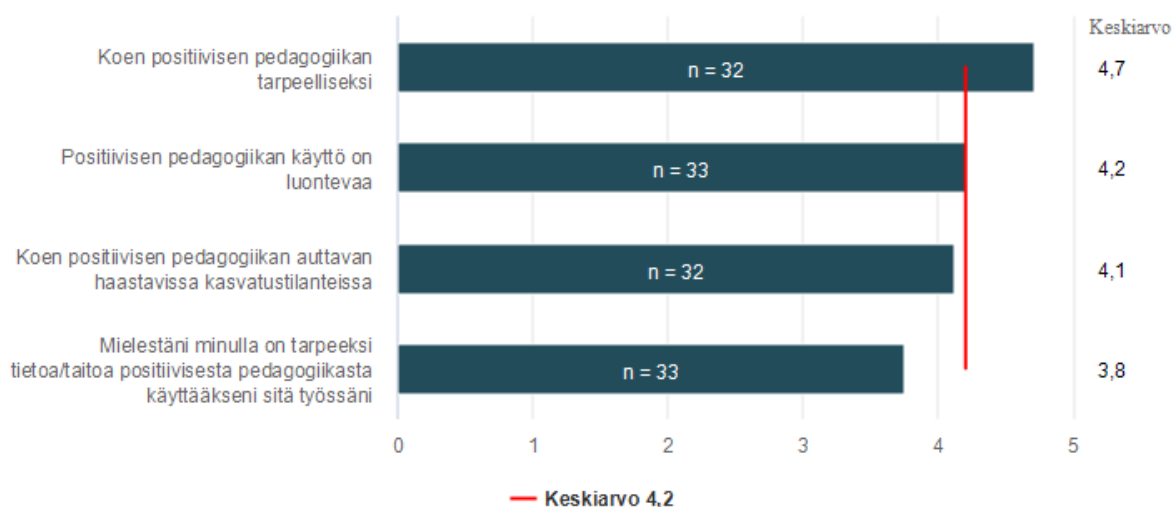
Seuraavassa kysymyksessä kysyttiin, kokivatko vastaajat, että positiivisen pedagogiikan käyttö vaikuttaa tukea tarvitsevien lasten hyvinvointiin, oppimiseen ja kehitykseen. 32 vastaajasta suurin osa (72 %, n = 23) koki sen vaikuttavan paljon ja loput (28 %, n = 9) kokivat sen vaikuttavan jonkin verran. (Kuva 5.)

Kuva 5. Positiivisen pedagogiikan käytön vaikutus tukea tarvitsevien lasten hyvinvointiin, oppimiseen ja kehitykseen

Kyselyn viimeisessä kohdassa hyödynnettiin Likert-asteikkoa. Kysymyksessä oli neljä väittämää, joihin vastaajia pyydettiin vastaamaan asteikolla 1—5 seuraavasti: 1 = Täysin eri mieltä, 2 = Jokseenkin eri mieltä, 3 = Ei samaa eikä eri mieltä, 4 = Jokseenkin samaa mieltä, 5 = Täysin samaa mieltä.

Ensimmäisessä väittämässä *Koen positiivisen pedagogiikan tarpeelliseksi*, vastaajat olivat lähes kaikki täysin samaa mieltä. Vastausten keskiarvo oli 4,7. Toisessa väittämässä *Positiivisen pedagogiikan käyttö on luontevaa*, asiasta oltiin jokseenkin samaa mieltä. Vastausten keskiarvo oli 4,2. Kolmas väittämä *Koen positiivisen pedagogiikan auttavan haastavissa kasvatustilanteissa* sai vastausten keskiarvoksi 4,1 eli asiasta oltiin jokseenkin samaa mieltä. Viimeisestä väittämästä *Mielestäni minulla on tarpeeksi tietoa/taitoa positiivisesta pedagogiikasta käyttääkseni työssäni*, oltiin kaikkein vähiten samaa mieltä keskiarvon ollessa 3,8. (Kuva 6.)

Kuva 6. Mielipiteet positiivisesta pedagogiikasta

7.1 Positiivisen pedagogiikan käyttö

Sekä kyselyn avoimissa vastauksissa että haastatteluissa useimmiten esiintynyt positiivisen pedagogiikan käytön tapa oli kaikenlainen kehuminen ja positiivisen palautteen antaminen lapselle. Kehuminen oli joko sanallista tai kehumista elein ja merkein, kuten peukuin, taputuksin, ”yläfemmoin” tai hymykuvin.

Toinen usein toistunut seikka oli hyvän ja pienimpienkin onnistumisten huomaaminen arjessa sekä lasten kannustaminen ja rohkaiseminen toivotunlaiseen käytökseen.

Pienetkin onnistumiset huomataan, annetaan välitön positiivinen palaute. Peukut, yläfemmat, halit käytössä, kullekin lapselle sopiva tsemppi.

Kannustan lasta, annan positiivista palautetta lapselle ihan pienestäkin onnistumisesta niin että lapsi ymmärtää/tietää että teki oikein ja tulee onnistumisen tunne.

Vastauksissa toistui useamman kerran myös lasten arvostaminen ja hyväksyminen sellaisina kuin he ovat sekä lasten vahvuuksien löytäminen ja hyödyntäminen. Tärkeänä pidettiin myös rauhallisen ja turvallisen ilmapiirin luomista, jossa aikuinen on aidosti läsnä ja jokainen lapsi tulee kuulluksi ja nähdyksi. Lapselle annetaan mahdollisuus myös epäonnistumiseen, mutta epäonnistumisiin ei jäädä jumiin, vaan kannustetaan lasta tilanteista eteenpäin. Lasten kiinnostuksenkohteet ja toiveet tulee myös ottaa huomioon. Haastateltavat nostivat esiin myös tunteiden ja vaikeiden tilanteiden sanoittamisen.

Tunnistetaan tunteita, opetellaan huomaamaan milloin kiukku tulee ja sitten monesti todetaan ääneen, että tunteita tulee ja tunteita menee.

Kysyimme haastateltavilta myös mahdollisista positiivisen pedagogiikan haasteista. Yksi vastaajista koki, ettei haasteita positiivisen pedagogiikan käytössä ollut heidän ryhmässään lainkaan. Kaksi muuta nostivat haasteeksi päiväkotiarjen kiireellisyyden sekä mahdollisen henkilöstövajeen. Vastaajien mukaan kiire vaikuttaa henkilökunnan jaksamiseen käyttää positiivista pedagogiikkaa työssään.

Jos on esimerkiksi henkilöstövajetta töissä, ... se lisää sitä kiirettä ja sulla on niiku vähemmän aikaa niiku lasta kohden...

Toinen haasteeksi noussut seikka vastauksissa oli tiimin yhteistyön puute. Positiivista pedagogiikka on hankala toteuttaa tiimissä yksin, joten se vaatii kaikilta tiiminjäseniltä sitoutumista yhteisiin käytäntöihin. Kolmanneksi haasteeksi vastaajat nimesivät lapset, joilla on paljon haasteita. Positiivisia puolia voi olla tällaisista lapsista vaikeampi löytää, mutta lopulta kaikista niitä kyllä löytyy. Kaikkiaan positiivisen pedagogiikan käyttö vaatii vastaajien mukaan tietynlaista asenteen ja ajattelutavan muutosta arjessa.

No kaiken kaikkiaan se vaatii sellasta ajattelutavan muutosta et ei nää niitä negatiivisia asioita pelkästään vaan yritetään löytää niitä positiivisia juttuja

7.2 Positiivisen pedagogiikan käytön hyödyt

Käytettäessä positiivista pedagogiikkaa tukea tarvitsevien lasten kanssa työskenneltäessä tärkeimpänä hyötynä pidettiin lapsen itsetunnon vahvistumista. Sen myös koettiin vähentävän haastavaa käytöstä ja lisäävän myönteistä toimintaa. Sen koettiin helpottavan lapsen arkea kokonaisvaltaisesti.

Lapsen itsetunto vahvistuu, negatiivinen / haastava käytös vähenee.

Positiivisen pedagogiikan avulla myös lapsen ja aikuisen välisen luottamuksen ja vuorovaikutuksen koettiin parantuvan. Vastaajien mukaan positiivisella pedagogiikalla voidaan vaikuttaa koko ryhmän ilmapiiriin myönteisesti ja positiivisuus tarttuu, jolloin lapset alkavat kehuaan myös toisiaan. Näin lasten välinen vuorovaikutuskin paranee ja lisääntyy. Luottamuksen ja myönteisemmän ilmapiirin ansiosta lapset uskaltavat näyttää tunteitaan paremmin ja olla omia itsejään. Vastausten mukaan positiivinen asenne ja suhtautuminen auttaa näkemään lapset myönteisemmässä valossa.

Ilmapiiri on rauhallisempi ja asioita on mukavampi tehdä.

No kyl sen huomaa jos aikuiset kehuu lapsia niin lapset alkavat kehumään myös toisiinsa ja iloitaan niistä kaverin onnistumisista ja yrityksistä, kannustetaan ihan eri lailla silloin lasta –

Kysyimme haastateltavilta myös, kokevatko he saavansa itsellensä kasvattajana jotakin hyötyä positiivisesta pedagogiikasta. Positiivisella pedagogiikalla koettiin olevan myönteisiä vaikutuksia työilmapiiriin. Positiivinen pedagogiikka lisää vastaajien mukaan myös aikuisten välistä kannustamista, hyvän huomaamista ja positiivisen palautteen antamista. Sen avulla saadaan lisättyä työn mielekkyyttä ja työniloa.

Ja et silloin kun sen ryhmän ilmapiiri on semmonen niiku positiivinen ja me yhdessä me aikuiset luodaan sellanen turvallinen ja hyvä henki ryhmälle ja sellasessa ilmapiirissä on helppo työskennellä...

Me aikuisetkin sanotaan toisillemme hyviä asioita ja ollaan mallina siinä vuorovaikutuksessa lapsille...

7.3 Vaikutukset tukea tarvitsevien lasten hyvinvointiin, oppimiseen ja kehitykseen

Myös tukea tarvitsevien lasten hyvinvoinnin, oppimisen ja kehityksen kannalta tärkeimpänä vaikutuksena pidettiin itsetunnon vahvistumista. Lapset uskovat enemmän omiin kykyihinsä ja uskaltavat yrittää haasteellisempiakin asioita. Kehumisen kautta lapset saavat myös myönteisiä onnistumisen kokemuksia, kun he huomaavat osaavansa erilaisia asioita. Tärkeänä asiana mainittiin myös se, että juuri tukea tarvitsevat lapset tarvitsevat erityisesti myönteisiä onnistumisen kokemuksia, kannustusta ja positiivista otetta kasvattajilta. Useampi vastaaja puhui myös positiivisesta kierteestä.

Positiivinen pedagogiikka vaikuttaa varmasti lapsen hyvinvointiin mm. Juuri kannustuksen, kehun ja vahvuuksien korostamisen kautta nostamalla lapsen itsetuntoa ja uskoa omaan osaamisensa...

Tukea tarvitsevatkin tarvitsevat positiivista palautetta ainaisen negatiivisen sijaan.

Lapset, joilla on haasteita kokevat enemmän onnistumisia.

Ja tukea tarvitseva lapsi niin tarvitsee siis tällasia asioita vielä enemmän et niitä on niiku hyvä tuoda esille. Jokainen meistä tarvii mut erityisesti tukea tarvitsevat lapset.

Vastaajat kokivat positiivisella pedagogiikalla olevan vaikutusta myös oppimiseniloon. Vastaajien mukaan uusien asioiden oppiminen helpottuu positiivisen pedagogiikan avulla ja se vaikuttaa vahvasti lapsen motivaatioon oppia.

Hyvällä mielellä oppii paremmin asioita. Heille tulee myös halu oppia kun saavat positiivista palautetta.

Jos hän kokee onnistuvansa hän myös oppii.

Vastauksista nousi esiin myös tunnetaitojen vahvistuminen. Tunteiden sanoittamisen avulla lapsi alkaa tunnistaa tunteita itse ja negatiivisista tunteista päästään helpommin yli.

Raivopurkauksia tulee harvemmin / ei yhtä isoja positiivisen pedagogiikan kautta.

Myös vuorovaikutustaitojen koettiin vahvistuvan positiivisen pedagogiikan avulla. Vuorovaikutustaidot vahvistuvat vastausten mukaan sekä lasten välisessä vuorovaikutuksessa että lapsen ja aikuisen välisessä vuorovaikutuksessa.

--sitten siihen vuorovaikutukseen et se luottamus siihen aikuiseen kasvaa samoten sitten vuorovaikutustaidot niinku niihin ikätovereihin, ne kehittyy--

8 JOHTOPÄÄTÖKSET

8.1 Positiivisen pedagogiikan käyttö

Tutkimustuloksista voidaan päätellä, että positiivista pedagogiikkaa käytetään paljon Loviisan varhaiskasvatuksessa. Kyselyyn vastasi 35 % Loviisan varhaiskasvattajista. Kyselyyn vastanneista lähes kaikki käyttävät positiivista pedagogiikkaa työssään. Leskisenojan (2019, 39) mukaan suomalaiset varhaiskasvattajat ovatkin viime aikoina kiinnostuneet suuresti positiivisesta pedagogiikasta. Myös Rannan (2020, 150) tutkimukseen osallistuneista varhaiskasvatukseen opettajista lähes kaikki kertoivat käyttävänsä positiivista pedagogiikkaa jossain määrin. Käyttö oli kuitenkin vaihtelevaa ja siihen vaikutti monet tekijät. Laaksosen (2022, 160) mukaan varhaiskasvattajien oma asenne ja arvot vaikuttavat siihen, miten he käyttävät positiivista pedagogiikkaa työssään.

Tutkimustulosten mukaan Loviisan varhaiskasvattajien positiivisen pedagogiikan käytön tavat olivat melko yhteneväisiä. Hyvän huomaaminen arjessa, positiivinen palaute, lasten vahvuuksien hyödyntäminen ja kannustaminen olivat yleisimpiä käytön tapoja. Ranta (2021, 58—59, 69) korostaa teoksessaan positiivisuutta, lasten kohtaamista, kannustamista sekä aikuisen läsnäolon tärkeyttä. Hän tuo esiin myös lapsen ja lapsen asioiden arvostamisen menemällä lapsen tasolle ja olemalla kiinnostunut lapsen asioista. Lapsen vahvuuksia hyödyntämällä voidaan tukea lapsen oppimista ja hyvinvointia. Vahvuuksien tunnistaminen tukee lapsen myönteistä minäkuvaa ja parantaa uskoa hänen omiin taitoihinsa. (Kumpulainen ym. 2014, 230.)

Myös Ahonen (2017, 204—205) on tutkinut lapsille suunnatun positiivisen palautteen vaikutuksia. Hänen tutkimuksensa vahvistavat myös sen, että positiivisen palautteen antaminen lapsille lämpimän vuorovaikutuksen kautta vaikuttaa lapsen myönteisen käyttäytymisen kasvuun. Hän korostaa, että positiivisen palautteen tulee olla aitoa, jotta sillä olisi merkitystä lapselle. Lapsi vastaa, jos positiivinen palaute on vain opeteltua puhetta eikä vilpittöä hänelle kohdistettua aitoa välittämistä. Tutkimus on myös osoittanut sen, että turha tai väärin annettu positiivinen palaute voi johtaa ei-toivottuun käytökseen sekä lisää sitä.

Myös lasten arvostus, osallisuus sekä aikuisen empaattisuus ja aito läsnäolo nousivat tutkimuksemme vastauksissa esiin. Aikuisen empaattisuus (Trogen 2020, 81) näkyy tapana toimia, puhua, olla läsnä ja kuunnella sekä ymmärtää lasta. Laaksosen (2022, 53) mukaan esimerkiksi tukea tarvitsevan lapsen it-sesäätelyn ja tunnetaitojen kehityksen kannalta tärkeää on kasvattajan osoit-tama kunnioitus ja empaattisuus lasta kohtaan sekä läsnäolo ja kuuntelemi-nen. Osallisuus (Opetushallitus 2022, 32) on yksi inklusiivisuuden toteutumi-sen ehdoista varhaiskasvatuksessa. Osallisuus itsessään ei kuitenkaan riitä, vaan lasta kuulemalla ja arvostamalla hänen mielipiteitään sekä häntä itseään aktiivisena toimijana, lähestytään inklusiivisuuden toteutumista. Tarvitaan kui-tenkin myös sosiaalisen osallisuuden toteutumista. Se pitää sisällään lapsen arvostusta ja positiivista ryhmässä mukanaoloa. Tukea tarvitsevilla lapsilla nämä eivät aina kuitenkaan ole itsestäänselvyys. Heidän osallisuutensa sekä omien toiveiden ilmaiseminen ja asioista päättäminen jää helposti aikuisten, vanhempien ja kasvattajien, vastuulle. (Viitala 2019, 62—64.)

Turja (2020, 43) kritisoi lasten osallisuuden toteutumista varhaiskasvatuk- sessa. Hänen mukaansa lasten osallisuus on liian usein rajallista eikä se to- teudu, koska varhaiskasvattajilla on vahvat ennakkosuunnitelmat päivän toi- minnasta. Tilanteet, joissa lapset pystyvät eniten vaikuttamaan ovat Turjan mukaan leikkitilanteet sisällä ja ulkona, retket sekä piirtäminen. Vähiten lapset pystyvät vaikuttamaan aikatauluihin ja arjen rutiineihin. Tässä ei ole kuiten- kaan kyse siitä, etteivät varhaiskasvattajat tiedä asiasta tai halua lasten vai- kuttavan, vaan osallisuus yksinkertaisesti kaatuu näihin kasvattajien ja muun henkilöstön suunnitelmiin ja aikatauluihin.

Haastattelemamme varhaiskasvattajat kokivat, että positiivista pedagogiikkaa on hankalaa toteuttaa tiimissä yksin, joten se vaatii kaikilta tiimin jäseniltä si- toutumista yhteiseen työotteeseen. Myös Ingbergin (2021, 59) haastattelemat opettajat nostivat esille sen, että koko tiimin sitoutuminen positiiviseen peda- gogiikkaan oli tärkeää positiivisen pedagogiikan vaikuttavuuden kannalta. Kun kasvattajat toteuttavat yhteistä linjaa, tulevat positiivisen pedagogiikan hyödyt esille helpommin. Ahonen (2023, 180—185) kirjoittaa teoksessaan, kuinka tär- keää tiimin yhteinen linjaus on siitä, miten pedagogiikka toteutetaan ryh- mässä. Hän painottaa myös, että on kaikkien tehtävä toteuttaa pedagogiikkaa

eikä vain esimerkiksi varhaiskasvatuksen opettajan, jolla on pedagoginen vastuu ryhmässä.

Haastattelemamme varhaiskasvattajat mainitsivat positiivisen pedagogiikan käytön haasteeksi myös varhaiskasvatuksen kiireellisen arjen sekä henkilöstövajeen. Kiire ja henkilöstövaje voivat aiheuttaa sen, ettei aika yksinkertaisesti riitä toteuttaa positiivista pedagogiikkaa jokaisen lapsen kohdalla. Kiire vaikuttaa myös henkilökunnan jaksamiseen, mikä vaikuttaa helposti myös positiiviseen asenteeseen. Myös Rannan (2020, 146) tutkimuksessa nousi esiin henkilökunnan riittämättömyyden vaikutus positiivisen pedagogiikan sisältöjen toteuttamiseen. Henkilöstön aika ei aina riitä toteuttaa positiivisen pedagogiikan sisältöjä yhtä laajasti kuin he haluaisivat.

Kolmanneksi haasteeksi vastaajat mainitsivat lapset, joilla on paljon tuen tarpeita. Vastaajien mukaan joidenkin lasten kohdalla on vaikeampi löytää asioita, joista antaa positiivista palautetta. Myös Liisa Ahosen (2015, 175) väitöskirjassaan haastattelemat lastentarhanopettajat toivat esille saman haasteen. Usein paljon sosiaalis-emotionaalista tukea tarvitsevat lapset saavat osakseen runsaasti negatiivista palautetta, ihan jo yleisen turvallisuuden takaamiseksi. Positiivista palautetta voi olla vaikea antaa, mutta vastaajat kuitenkin olivat huomanneet positiivisen palautteen johtavan myönteisempään käytökseen. Ahonen (2017, 204) mainitsee myös teoksessaan sen tosiseikan, ettei lasten itsesääteily muutu toivottuun suuntaan hetkessä positiivisen palautteen antamisesta. Positiivinen palaute edistää kuitenkin lapsen motivaatiota harjoitteluun.

Ahonen (2017, 205—206) korostaa teoksessaan sitä, että jokaisessa lapsessa on paljon asioita, joista antaa kiitosta. Hän korostaa välittömän palautteen antamisen tärkeyttä. Etenkin tukea tarvitsevien ja haastavasti käyttäytyvien lasten kohdalla välittömän positiivisen palautteen antaminen on tärkeää. Ahosen mukaan heitä voi kiittää esimerkiksi, kun he ovat jaksaneet pienenkin hetken osallistua ryhmän toimintaan tai jos normaalisti rumasti muille puhuva lapsi sanoo toiselle jotain myönteistä. Ahonen on tutkimuksissaan törmännyt myös illuusioon lasten täydellisen tasavertaisesta kohtelusta, tässä tapauksessa tasavertaisen palautteen antamisesta kaikille. Tämä harhaluulo estää

positiivisen palautteen antamisen pienimmistäkin onnistumisista juuri tukea tarvitseville lapsille, koska samanlaisista ”tavallisista” onnistumisista ei keuhutaisi muitakaan lapsia. Joillakin kasvattajilla tällainen kuvitelma on juurtunut tiukasti omaan kasvatustapaan, jolloin heidän voi olla vaikeaa antaa kiitosta koko ajan ja ihan pienemmistäkin onnistumisista tukea tarvitseville lapsille. Tällainen ajattelutapa ei edistä inklusiivisuuden periaatteen toteutumista lapsiryhmässä.

8.2 Positiivisen pedagogiikan käytön hyödyt

Kaikki kyselyyn ja haastatteluun osallistuneista Loviisan varhaiskasvattajista pitivät positiivista pedagogiikkaa hyödyllisenä tukea tarvitsevien lasten kanssa työskennellessä. Tärkeimpänä hyötynä pidettiin lapsen itsetunnon vahvistumista sekä ei-toivotun käytöksen vähenemistä arjessa. Myös Ingbergin (2021, 64) tutkimuksessa itsetunnon ja minäkuvan kehittyminen oli merkittävä positiivisen pedagogiikan käytön seuraus. Aktiivisen hyvän huomaamisen avulla voidaan vahvistaa lapsen itsetuntoa ja käsitystä omista vahvuuksistaan ja kyvyistään, jolloin myös ei-toivottu käyttäytyminen usein vähenee (Trogen 2020, 187). Keinoiksi hyvän käytöksen lisäämiseen Riihonen & Koskinen (2021, 158) mainitsevat myös positiivisen palautteen antamisen, usein kehumisen sekä pienenkin onnistumisen ja yrittämisen huomaamisen lapsen arjen toimissa.

Lapsen hyvän itsetunnon kehityksen ja vahvistumisen kannalta tärkeimpiä asioita ovat lämpimät vuorovaikutussuhteet, positiivinen palaute sekä myönteiset elämäntapahtumat. Itsetunnon kehitys muuttuu koko ajan elämän tuomien kokemusten myötä. Negatiivinen palaute ja jatkuva epäonnistuminen johtavat siihen, että lapsen itsetunto pirstaloituu. Tällöin lapsi ei pysty tunnistamaan omia vahvuuksiaan eikä taitojaan. Lapsi ei koe olevansa hyvä missään eikä hän pysty kunnolla kohtaamaan epäonnistumisia. (Savikuja & Puustjärvi 2022, 112.) Laaksonen (2022, 47) kirjoittaa teoksessaan lapsen itsetunnon kehityksen kannalta tärkeistä asioista, joista tärkeimmäksi hän mainitsee lapselle suunnatun palautteen. Kasvattajan omat kokemukset ja arvot vaikuttavat siihen, millaista palautetta hän lapselle antaa. Laaksonen korostaakin, että olisi

tärkeää huomioida niin tietoisien kuin tiedostamattomankin palautteen antamisen lapselle.

Vastaajien mukaan myös aikuisen ja lapsen välinen luottamus ja vuorovaikutus paranivat sekä koko ryhmän ilmapiiri muuttui paremmaksi. Myös Leskisenojan (2019, 49) mukaan aikuisen aktiivinen läsnäolo ja ajan antaminen lapselle lähentää lapsen ja aikuisen välistä suhdetta sekä lisää lapsen luottamusta aikuiseen. Myös fyysinen läheisyys, kuten syli tai silittely, on Leskisenojan mukaan tärkeää. Aikuisten myönteisyys leviää myös lapsiin, mikä parantaa ryhmän ilmapiiriä. Myös Ahonen (2023, 97) painottaa teoksessaan aikuisen lämpöisen ja turvallisen suhtautumisen antavan lapselle voimia aikaisempien turvattomien kokemusten unohtamiseen. Hänen mukaansa aikuiselta saatu hyväksyntä, hellyys ja johdonmukaisuus ovat tärkeitä lapsen eheytymisessä sekä aikuisen ja lapsen välisessä luottamuksessa ja vuorovaikutuksessa.

Vastaajat kokivat myös, että positiivisen pedagogiikan käytöllä oli myönteisiä vaikutuksia työilmapiiriin. Se lisäsi aikuisten välistä kannustamista, hyvän huomaamista ja positiivisen palautteen antamista. Työn mielekkyys myös kasvoi. Myös PERMA-teorian kehittäjä Seligman (2017, 166) kirjoittaa teoksessaan, kuinka työtyytyväisyys kasvaa sitä mukaan kuin omia hyveitä ja vahvuuksia käyttää työssään. Leskisenojan (2019, 55—56) mukaan positiivinen asenne saa työntekijän muuttumaan mielekkäämmäksi ja positiivisella pedagogiikalla on myönteisiä vaikutuksia myös työyhteisön ihmissuhteisiin sekä ilmapiiriin. Se lisää yhteisöllisyyttä ja yhteishenkeä. Positiivisen pedagogiikan avulla työ tuntuu merkityksellisemmältä ja motivaatio työhön kasvaa. Ahonen kirjoittaa teoksessaan (2023, 35—38) tiimin sisäisestä lämpimästä vuorovaikutuksesta, jossa korostuu me-henki, toisen arvostaminen sekä sitoutuminen tiimin yhteisen hyvinvoinnin rakentamiseen huomioiden niin aikuiset kuin lapsetkin. Tähän liittyy vahvasti positiivisuus, huumori ja myönteisen palautteen antaminen sekä vastaanottaminen.

8.3 Vaikutukset tukea tarvitsevien lasten hyvinvointiin, oppimiseen ja kehitykseen

Kaikki vastaajat kokivat positiivisella pedagogiikalla olevan vaikutusta tukea tarvitsevien lasten hyvinvointiin, oppimiseen ja kehitykseen. Tärkeimpänä vaikutuksena pidettiin itsetunnon vahvistumista, mikä näkyi lasten uskona omiin kykyihinsä ja rohkeutena tarttua haastavampiin tehtäviin. Leskisenojan (2019, 185) mukaan lapsi tarvitsee riittävästi onnistumisen kokemuksia, jotta usko omiin kykyihin ja uskallus tarttua haasteisiin kasvaa. Kasvattajan tulee huomata nämä onnistumisen hetket ja antaa niistä lapselle sopiva palaute. Kasvattajan tulee myös asettaa tavoitteet lapselle sopivaksi. Jos haasteita arjessa on paljon, tavoitteet tulee jakaa hyvin pieniin osiin. Näin jokaiselle lapselle voidaan suoda riittävästi onnistumisia. Itsetunnon vahvistamisessa ja onnistumisen kokemusten keräämisessä auttaa luonteenvahvuuksien tunnistaminen ja hyödyntäminen (Trogen 2020, 126). Myös Karppisen tutkimuksessa nousi esiin positiivisen pedagogiikan vaikutus haastavampien asioiden kohtaamiseen, onnistumisen tunteiden tärkeys sekä lapsen itsetunnon vahvistuminen. (Karppinen 2022, 26).

Tutkimustuloksissa nousi esiin myös se, että juuri tukea tarvitsevat lapset hyötyvät positiivisesta pedagogiikasta eniten. Myös Leskisenoja (2019, 115) toteaa, että lasten, joilla on haasteita tai erityistarpeita, kanssa tulee olla erityisen tarkkana hyvän huomaamisessa. Tällaisten lasten minäkuvan rakentumiseen tulee kiinnittää erityistä huomiota. Sandbergin (2021, 15) mukaan tukea tarvitsevat lapset saavat usein osakseen paljon negatiivista palautetta toiminnastaan. Negatiivinen palaute ei kuitenkaan vahvista lapsen taitoja, vaan horjuttaa lapsen itseluottamusta ja minäkäsitystä.

Ahonen (2017, 207) puhuu negatiivisesta kierteestä, joka syntyy helposti jatkuvan negatiivisen palautteen antamisesta varsinkin lapsille, joiden käyttäytymiseen joudutaan vähän väliä puuttumaan. Olisikin hyvin tärkeää saada tällainen kierre katkaistua. Keino siihen on Ahosen mukaan jatkuvan negatiivisen huomauttelun lopettaminen ja vaihtaminen positiiviseen palautteeseen sekä lasten erilaisuuden hyväksyminen. Myös Loviisan varhaiskasvatussuunnitelmassa (2022, 41) painotetaan lapsen tuen antamisen edellytyksenä lapsen vahvuuksien ja yksilöllisten tuen tarpeiden huomioimista. Lasta kannustamalla

ja onnistumisen kokemusten mahdollistamisella tuetaan lapsen myönteisen minäkuvan kehittymistä, joka taas vaikuttaa lapsen kykyyn oppia ja lisää hyvinvointia.

Vastaajien mukaan positiivisella pedagogiikalla voidaan vaikuttaa myös oppimiseen myönteisesti. Uusien asioiden oppimisesta tulee mielekkäämpää ja onnistumiset lisäävät oppimiseniloa. Seligman (2017, 218) mainitsee teoksessaan, että positiivisuus on lapsen oppimiselle parempi lähtökohta kuin kokoaikainen kieltäminen tai negatiivisuus. Positiivisen pedagogiikan tavoitteena on käyttää niitä tapoja ja menetelmiä, joilla lapsen oppimisenilo ja innostuminen oppimista kohtaan kasvaa (Avola & Pentikäinen 2020, 32). Ranta (2021, 85—86) avaa kirjassaan lapsen myönteistä oppimista ja painottaa, kuinka tärkeää lasten on saada positiivisia onnistumisen kokemuksia päivittäin varhaiskasvatuksen arjessa. Tämän toteutumiseen vaikuttaa ryhmän kasvattajien yhteistyöllä tehty lapsen havainnointi ja toiminnan suunnittelu sekä arviointi. Hän painottaa erityisesti positiivista vuorovaikutusta sekä lapsen kannustusta sopivan haastavien tehtävien tekoon.

Positiivisen pedagogiikan avulla voidaan vastaajien mukaan vahvistaa myös tunne- ja vuorovaikutustaitoja. Lasten tunteiden säätelytaidot vahvistuvat ja he alkavat tunnistaa tunteitaan itse. Vuorovaikutustaidot vahvistuvat sekä lasten välisessä että lasten ja aikuisten välisessä vuorovaikutuksessa. Leskisenoja (2019, 74) toteaaakin, että positiivisen pedagogiikan avulla lapsi harjoittelee yhdessä aikuisen kanssa tunteiden tunnistamista ja nimeämistä. On tärkeää, että lapsi voi luottaa siihen, että hänet hyväksytään myös silloin, kun hän on negatiivisten tunteiden vallassa eikä häntä jätetä tunteiden kanssa yksin. Kun vaikeat tunteet käsitellään yhdessä lapsen kanssa, kasvaa myös lapsen resilienssi (Trogen 2020, 177).

Tunteiden säätelytaidoilla on suuri merkitys lapsen vuorovaikutustaitoihin. Lapset, joilla on haasteita tunteiden säätelyn kanssa, päätyvät helposti konfliktitilanteisiin toisten lasten tai aikuisten kanssa. Tällaiset lapset tarvitsevat tukea tunnetaitojen opetteluun, ja vahvuuksia hyödyntävä tuki on tällöin tärkeässä osassa. (Sandberg 2021, 118—119.) Vuorovaikutustaidoilla on erittäin suuri merkitys lapsen hyvinvointiin ja ihmissuhteisiin myös tulevaisuudessa.

Siksi vuorovaikutustaitoja on erittäin tärkeää harjoitella ja varhaiskasvatusryhmä on siihen varsin otollinen paikka. Positiivisen pedagogiikan mukaan ei keskitytä ainoastaan ongelmien korjaamiseen vaan opetetaan lapselle myönteisiä toimintamalleja. Tärkeää on opettaa lapsille taitoja toimia erilaisten ihmisten kanssa ja muodostaa kestäviä ihmissuhteita sekä korostaa toisten huomioimisen ja ystävällisyyden tärkeyttä. Vahvuuksien huomioimisen avulla voidaan vahvistaa lasten keskinäisiä suhteita ja ryhmän ilmapiiriä. (Leskinen 2019, 102—103.)

9 POHDINTA

9.1 Opinnäytetyön prosessin arviointi

Opinnäytetyömme idea ja aihe tuli omista kokemuksistamme varhaiskasvatus-työssä. Kevättalvella 2022 aloimme miettimään aihetta opinnäytetyöllemme. Toinen meistä on työskennellyt useita vuosia tukea tarvitsevien lasten kanssa ja ehdottikin, että opinnäytetyössämme nämä lapset olisivat jollain tavalla mukana. Positiivisuus työotteena kuuluu myös molempien arvomaailmaan, joten siitä aihe alkoikin muotoutua. Pohdimme aihetta koko kevään muiden opintojemme lomassa. Koko prosessi eteni aika hitaasti ja koska kesälomat olivat alkamassa, päätimme kesän aikana lyödä aiheen lukkoon ja heti elokuussa aloittaa työn. Teimme opinnäytetyötä syksyllä sen mukaan miten omilta töiltämme, perhe-eläältä ja muilta opinnoilta ehdimme. Päätimme myös molemmat pitää tammikuun 2023 opintovapaata, jotta saisimme työn valmiiksi suunnittelemamme aikataulun mukaisesti.

Opinnäytetyömme tarkoituksena oli tutkia Loviisan kaupungin varhaiskasvattajien kokemuksia positiivisen pedagogiikan käytöstä tukea tarvitsevien lasten kanssa työskennellessä. Teimme Webropol-kyselyn Loviisan varhaiskasvattajille ja olemme melko tyytyväisiä vastausprosenttiin (35 %), vaikka toki odotimme hiukan enemmän vastauksia. Pohdimme, vaikuttiko varhaiskasvatuksen hektinen arki vastaamiseen tai vastaamatta jättämiseen. Mietimme myös sitä, vastasiko kyselyyn vain ne varhaiskasvattajat, jotka itse käyttävät positiivista pedagogiikkaa työssään ja kokevat sen omaan arvomaailmaansa sopivaksi. On mahdollista, että osa jätti vastaamatta otsikon nähdessään, jos aihe

ei ollut heitä itseään kiinnostava. Aiheen kuitenkin luulisi liittyvän jokaisen Loviisan kaupungin varhaiskasvattajan työhön ainakin jollain tavalla, koska myönteisyyttä sivutaan monessakin kohdassa Loviisan (Loviisa 2022) varhaiskasvatussuunnitelmassa.

Olemme kuitenkin hyvin tyytyväisiä saamiimme vastauksiin niin Webropol-kyselyssä että haastatteluissakin. Vastaukset antavat myönteisen kuvan vastaajien työskentelytavoista ja arvomaailmasta. Vastauksista käy myös ilmi se, että positiivinen pedagogiikka hyödyttää tukea tarvitsevien lasten hyvinvointia, oppimista ja kehitystä kokonaisvaltaisesti. Se tuo heille myönteisiä kokemuksia ja vahvistaa heidän itsetuntoaan. Vahvistunut itsetunto auttaa lapsia monissa arjen toiminnoissa sekä vuorovaikutussuhteissa niin aikuisten kuin muiden lastenkin kanssa. Vastaukset avartavat myös omaa ammatillista näkökulmaamme positiiviseen pedagogiikkaan ja antavat myös uusia näkökulmia viettäväksi omiin tiimeihimme. Saimme myös vastaukset meidän kaikkiin tutkimuskysymyksiimme, joten olemme mielestämme onnistuneet tutkimuksemme toteutuksessa. Koemme myös, että Loviisan kaupungin varhaiskasvatus saa opinnäytetyömme tuloksista tämänhetkisen kuvan positiivisen pedagogiikan käytöstä yksiköissään ja toivomme, että he voivat käyttää tutkimustuloksia hyväkseen laadukkaan varhaiskasvatuksen jatkuvaan kehittämiseen.

Meidän, opinnäytetyön tekijöiden, yhteistyö on sujunut vaivattomasti ja olemme saaneet aikataulut hyvin sopimaan yhteen. Olemme kannustaneet toinen toisiamme ja saaneet hyvin pohdittua asioita yhdessä. Koemme, että olemme oppineet valtavasti projektin aikana tutkimusprosessista ja saaneet paljon uusia työkaluja työhömmme. Mielenkiinto positiivista pedagogiikkaa kohtaan ja sen käyttöön työssämme on lisääntynyt entisestään.

9.2 Luotettavuus ja eettisyys

Opinnäytetyön luotettavuuteen vaikuttavat monenlaiset tekijät. Tärkeimpänä luotettavuuden mittarina voidaan pitää johdonmukaista, järjestelmällistä ja reflektoivaa työskentelyä koko opinnäytetyöprosessin ajan. (Vilkka 2021a, 185.) Tällöin voidaan puhua työn arvioitavuudesta (Kananen 2014, 153). Olemme

pyrkineet avaamaan opinnäytetyön prosessia mahdollisimman yksityiskohtaisesti sekä perustelemaan tekemämme ratkaisut ja käyttämämme menetelmät. Olemme myös arvioineet koko prosessin ajan tekemäämme työtä ja pohtineet yhdessä työn luotettavuuteen vaikuttavia tekijöitä. Koemme, että nämä ovat vaikuttaneet opinnäytetyömme luotettavuuteen.

Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta vahvistaa aineiston saturaatio eli kyläntyminen. Se tarkoittaa sitä, että aineistonkeruussa vastaukset alkavat toistua, eikä uutta asiaa tutkimukseen enää saada. (Kananen 2019, 33.) Keräämämme aineisto saturoitui sekä kyselyn avointen vastausten, että haastatteluiden osalta. Samat vastaukset alkoivat toistua melko nopeasti. Luotettavuutta voidaan lisätä myös sillä, että luetutetaan aineistosta tehty tulkinta haastateltavilla. Tällöin puhutaan työn vahvistettavuudesta. (Kananen 2014, 151.) Tulkinnan oikeellisuuden varmistamiseksi, myös me luetutimme analysoidun aineiston haastatelluilla. Tulkintamme osoittautui oikeaksi.

Myös triangulaatiolla on mahdollista lisätä tutkimuksen luotettavuutta (Kananen 2014, 121). Triangulaatio tarkoittaa useamman tutkimusmenetelmän, lähestymistavan, aineiston tai tutkijan käyttämistä samassa tutkimuksessa (Vilkkä 2021b, 59). Voidaan ajatella, että triangulaatio toteutui työssämme monelta osin. Käytimme sekä laadullista että määrällistä tutkimusmenetelmää. Myös aineistoja oli kahdenlaisia: Webropol-kyselyt ja haastattelut. Lisäksi meitä tutkijoita tässä opinnäytetyössä oli kaksi. Toinen meistä työskentelee Loviisan varhaiskasvatuksessa ja toinen ei. Näin varmistui kahden erilaisen näkökulman huomioiminen analyysissä ja koko tutkimuksessa. Tulkinnan ristiriidattomuudesta voidaan puhua, kun kaksi tutkijaa tulkitsee saman aineiston samalla tavalla. Tämä lisää tutkimuksen luotettavuutta. (Kananen 2014, 153.) Myös sitaattien käyttö tutkimustuloksissa lisää luotettavuutta, sillä niiden avulla lukijalle selviää, miten päättely on tehty (Aaltio & Puusa 2020, 177).

Opinnäytetyömme luotettavuutta heikentänyt tekijä saattaa olla kyselylomakkeen ymmärrettävyys. Pyrimme tekemään kyselylomakkeesta selkeän, ja muotoilla kysymykset niin, ettei väärinymmärrysten riskiä olisi. Testasimme kyselylomaketta muutamalla henkilöllä. Testihenkilöt olivat sitä mieltä, että ky-

sely on selkeä ja kysymykset hyvin ymmärrettävissä. Kyselyn vastauksia tulkitessamme kuitenkin huomasimme, että kahteen kyselyn kysymykseen oli tullut hyvin samanlaisia vastauksia, vaikka tarkoitimme kysymyksillä hieman eri asioita. Useampi oli myös vastannut ”sama vastaus kuin edelliseen”. Jälkikäteen ajateltuna kyselyä olisi voinut testata vielä useammalla henkilöllä, jolloin olisimme ehkä huomanneet kahden kysymyksen vaativan vielä hiomista.

Osa kyselyyn vastaajista oli myös vastannut ruotsiksi, mikä sai meidät pohtimaan, että kyselyssä olisi ehkä pitänyt olla kysymykset myös ruotsiksi. Puhuuhan Loviisan asukkaista lähes puolet äidinkielenään ruotsia (Loviisa 2023). Suomenkieliset kysymykset saattoivat lisätä väärinymmärryksen riskiä ruotsinkielisten vastaajien osalta. Pohdimme myös, jättivätkö ruotsinkieliset varhaiskasvattajat mahdollisesti kokonaan vastaamatta kyselyyn huomatessaan, että kysymykset olivat vain suomeksi.

Opinnäytetyötä tehdessämme noudatimme hyvää tieteellistä käytäntöä (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2021). Koko opinnäytetyön prosessin ajan olemme noudattaneet riittävää huolellisuutta, tarkkuutta ja rehellisyyttä. Olemme myös kunnioittaneet toisten tutkijoiden tekemää työtä ja käyttäneet lähdeviitteitä asianmukaisella tavalla. Webropol-kyselyt toteutimme anonyymisti, eikä vastauksista pysty tunnistamaan yksittäistä vastaajaa. Tutkimukseen osallistuminen oli vapaaehtoista ja haastatelluille kerrottiin haastattelun äänityksestä etukäteen. He täyttivät myös suostumuslomakkeen. Kaikki tutkimusaineisto säilytettiin asianmukaisella tavalla ja hävitetään opinnäytetyön valmistuttua.

Toinen meistä työskentelee Loviisan varhaiskasvatuksessa, joten hän oli ainakin osalle vastaajista entuudestaan tuttu. Pohdimme, oliko tällä vaikutusta vastausprosenttiin ja saatuihin vastauksiin. Uskomme, että vaikutus oli enemmän positiivinen kuin negatiivinen, joskin lopullista vaikutusta on vaikea arvioida.

9.3 Jatkokehittäminen ja jatkotutkimukset

Kyselyn mukaan osa vastaajista koki, ettei heillä ollut tarpeeksi tietoa positiivisesta pedagogiikasta käyttääkseen sitä työssään. Kuitenkin kaikki vastaajat pitivät positiivista pedagogiikkaa hyödyllisenä tukea tarvitsevien lasten kanssa työskennellessä. Tämän perusteella näkisimme, että Loviisan varhaiskasvatuksessa voisi olla kysyntää positiivista pedagogiikka käsitteleville koulutuksille.

Pohdimme myös sitä, että jatkotutkimuksena olisi mielenkiintoista tehdä havainnointia varhaiskasvatusryhmissä. Havainnoin avulla voitaisiin nähdä konkreettisesti positiivisen pedagogiikan käyttöä ryhmissä. Kyselyissä ja haastattelussa on aina kuitenkin sen mahdollisuus, että vastaaja vääristelee tietoisesti tai tiedostamattaan asioita.

LÄHTEET

- Aaltio, I. & Puusa, A. 2020. Mitä laadullisen tutkimuksen arvioinnissa tulisi ottaa huomioon? Teoksessa Puusa, A. & Juuti, P. (toim.) Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. Helsinki: Gaudeamus Oy. E-kirja. Saatavissa: <https://kaakkuri.finna.fi/> [viitattu 21.1.2023].
- Ahonen, L. 2015. Varhaiskasvattajan toiminta päiväkodin haastavissa kasvatustilanteissa. Tampereen yliopisto. Kasvatustieteiden yksikkö. Väitöskirja. Acta Universitatis Tamperensis 2115. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-44-9971-5> [viitattu 25.2.2023].
- Ahonen, L. 2017. Haastavat kasvatustilanteet. Lämpimän vuorovaikutuksen käsikirja. 2. painos. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Ahonen, L. 2023. Tiimin voima varhaiskasvatuksessa. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Avola, P. & Pentikäinen, V. 2020. Kukoistava kasvatusta. Positiivisen pedagogiikan ja laaja-alaisen hyvinvointiopetuksen käsikirja. 2. painos. Espoo: BEE-happy Publishing Oy.
- Baker, L., Green, S. & Falecki, D. 2017. Positive early childhood education: Expanding the reach of positive psychology into early childhood. *European Journal of Applied Positive Psychology* 8, 1—12. Verkkojulkaisu. Saatavissa: <https://www.nationalwellbeingsservice.org/volumes/volume-1-2017/volume-1-article-8/> [viitattu 26.2.2023].
- Eerola-Pennanen, P., Vuorisalo, M. & Raittila, R. 2022. Johdatus varhaiskasvatukseen. Teoksessa Koivula, M., Siippainen, A. & Eerola-Pennanen, P. (toim.) Valloittava varhaiskasvatusta. Oppimista, osallisuutta ja hyvinvointia. 3. korjattu ja laajennettu painos. Tampere: Vastapaino. E-kirja. Saatavissa: <https://kaakkuri.finna.fi/> [viitattu 25.2.2023].
- Heikko, J., Hujala, E., Turja, L. & Fonsén, E. 2020. Havainnointi ja arviointi varhaispedagogiikassa. Teoksessa Hujala, E. & Turja, L. (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja. 5., uudistettu painos. Jyväskylä: PS-kustannus, 56—68.
- Ingberg, C. 2021. Positiivinen pedagogiikka lapsen tukena varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa. Jyväskylän yliopisto. Kasvatustieteiden laitos. Pro gradu -tutkielma. PDF-dokumentti. Saatavissa: <http://urn.fi/URN:NBN:fi:jyu-202109064790> [viitattu 10.9.2022].
- Juuti, P. & Puusa, A. 2020a. Laadullisen tutkimuksen ominaispiirteet. Teoksessa Puusa, A. & Juuti, P. (toim.) Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. Helsinki: Gaudeamus Oy, 57—60.
- Juuti, P. & Puusa, A. 2020b. Mitä laadullisella tutkimuksella tarkoitetaan? Teoksessa Puusa, A. & Juuti, P. (toim.) Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. Helsinki: Gaudeamus Oy, 9—19.

Kananen, J. 2011. Kvantti: Kvantitatiivisen opinnäytetyön kirjoittamisen käytännön opas. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 118. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Kananen, J. 2014. Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä. Miten kirjoitan kvalitatiivisen opinnäytetyön vaihe vaiheelta. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 176. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Kananen, J. 2015. Opinnäytetyön kirjoittajan opas. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 202. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Kananen, J. 2019. Opinnäytetyön ja pro gradun pikaopas. Avain opinnäytetyön ja pro gradun kirjoittamiseen. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 262. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Karppinen, J. 2022. Varhaiskasvatuksen opettajien näkemyksiä positiivisesta pedagogiikasta ja luonteenvahvuuksista. Lapin yliopisto. Kasvatustieteiden tiedekunta. Pro gradu -tutkielma. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2022061647228> [viitattu 20.9.2022].

Kumpulainen, K., Mikkola, A., Rajala, A., Hilppö, J. & Lipponen, L. 2014. Positiivisen pedagogiikan jäljillä. Teoksessa Uusitalo-Malmivaara, L. (toim.) Positiivisen psykologian voima. Jyväskylä: PS-kustannus, 224—242.

Laaksonen, V. 2022. Kaveritaidot varhaiskasvatuksessa. Jyväskylä: PS-kustannus.

Leskisenoja, E. 2017. Positiivisen pedagogiikan työkalupakki. Jyväskylä: PS-kustannus.

Leskisenoja, E. 2019. Positiivinen pedagogiikka varhaiskasvatuksessa. Toeuta käytännössä. Jyväskylä: PS-kustannus.

Loviisa. 2022. Varhaiskasvatussuunnitelma. <https://www.loviisa.fi/wp-content/uploads/2022/06/Varhaiskasvatussuunnitelma-2022-Loviisa.pdf> [viitattu 18.1.2023].

Loviisa. 2023. Tietoa.Loviisasta. <https://www.loviisa.fi/kaupunki-ja-paatoksen-teko/tietoa-loviisasta/faktat/> [viitattu 23.1.2023].

Metsämuuronen, J. 2018. Pienten aineistojen tilastollinen testaaminen. Teoksessa Valli, R. (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. Jyväskylä: PS-kustannus. E-kirja. Saatavissa: <https://kaakkuri.finna.fi/> [viitattu 20.1.2023].

Opetushallitus. 2022. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/Varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet_2022_0.pdf [viitattu 10.9.2022].

Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2021. Kehityksen ja oppimisen tuki sekä inklusiivisuus varhaiskasvatuksessa. Selvitys nykytilasta kunnallisissa ja yksityisissä varhaiskasvatuspalveluissa sekä esitys kehityksen ja oppimisen tuen malliksi.

Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2021:13. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162927/OKM_2021_13.pdf?sequence=1&isAllowed=y [viitattu 10.9.2022].

Puusa, A. 2020. Näkökulmia laadullisen aineiston analysointiin. Teoksessa Puusa, A. & Juuti, P. (toim.) Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. Helsinki: Gaudeamus Oy, 145—156.

Ranta, S. 2020. Positiivinen pedagogiikka suomalaisessa varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa. Lapin yliopisto. Kasvatustieteiden tiedekunta. Väitöskirja. Acta electronica Universitatis Lapponiensis 283. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-337-217-7> [viitattu 10.9.2022].

Ranta, S. 2021. Kasvun juuret. Miten tuen lapsen oppimista ja hyvinvointia? Jyväskylä: PS-kustannus.

Riihonen, R. & Koskinen, M. 2021. Kuinka kiukku kesytetään? Lasten aggressiokasvatus. 3. painos. Jyväskylä: PS-kustannus.

Sandberg, E. 2021. Pedagoginen tuki varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa. Jyväskylä: PS-kustannus. E-kirja. Saatavissa: <https://kaakkuri.finna.fi/> [viitattu 20.1.2023].

Savikuja, T. & Puustjärvi, A. 2022. Arjen hyvinvointi. Teoksessa Savikuja, T. & Puustjärvi, A. (toim.) Nepsy-opas. Tukea neuropsykiatrisiin haasteisiin. Jyväskylä: PS-kustannus, 101—128.

Seligman, M. 2017. Authentic Happiness. Using the New Positive Psychology to Realize Your Potential for Deep Fulfillment. New York: Hachette company.

Shoshani, A. & Slone, M. 2017. Positive Education for Young Children: Effects of a Positive Psychology Intervention for Preschool Children on Subjective Well Being and Learning Behaviors. *Frontiers in Psychology* 1866. Verkko-lehti. Saatavissa: <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2017.01866> [viitattu 26.2.2023].

Trogen, T. 2020. Positiivinen kasvatus. Jyväskylä: PS-kustannus.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 9., uudistettu painos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi. E-kirja. Saatavissa: <https://kaakkuri.finna.fi/> [viitattu 5.1.2023].

Turja, L. 2020. Lasten osallisuus varhaiskasvatuksessa. Teoksessa Hujala, E. & Turja, L. (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja. 5., uudistettu painos. Jyväskylä: PS-kustannus, 38—55.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta. 2021. Hyvä tieteellinen käytäntö (HTK). WWW-dokumentti. Päivitetty 7.7.2021. Saatavissa: <https://tenk.fi/fi/tiedevilppi/hyva-tieteellinen-kaytanto-htk> [viitattu 23.1.2023].

Uusitalo-Malmivaara, L. 2014. Positiivinen psykologia — mitä se on? Teoksessa Uusitalo-Malmivaara, L. (toim.) Positiivisen psykologian voima. Jyväskylä: PS-kustannus, 18—29.

Varhaiskasvatuslaki 13.7.2018/540

Viitala, R. 2019. Inklusio ja inklusiivinen varhaiskasvatus. Teoksessa Pihlaja, P. & Viitala, R. (toim.) Varhaiserityiskasvatus. 2., painos. Jyväskylä: PS-kustannus, 51—78.

Vilka, H. 2021a. Näin onnistut opinnäytetyössä. Ratkaisut tutkimuksen umpikujiin. Jyväskylä: PS-kustannus.

Vilka, H. 2021b. Tutki ja kehitä. Jyväskylä: PS-kustannus. E-kirja. Saatavissa: <https://kaakkuri.finna.fi/> [viitattu 8.10.2022].